

Ženski Svet



Letnik VI.

Januar 1928.

Številka 1.

VSEBINA 1. ŠTEVILKE: XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

OBRAZI IN DUŠE: MATILDA KLEMENČIČEVA. — (Mara Lamulova.) . . .	Str. 1
JUNAKINJA ZVESTOBE. — Nadaljevanje. — (Lea Faturjeva.) . . .	4
PERGAMENTI. — Pesem. — (Jela Spiridonović-Savičeva · Karlo Kocjančič.) . . .	7
OBUP. — Pesem. — (Fran Pogačnik.) . . .	10
ČAKANJE. — (Milica Jankovičeva. - Al. Or.) . . .	11
ŽENA V JUGOSLOVENSKI NARODNI PESMI. — (Franja Miheličeva.) . . .	14
GLASBENA VZGOJA V DOMAČI HIŠI. — (Milica Stupanova.) . . .	17
V KARPATIH PRI HUCULIH. — (Vera Albrechtova.) . . .	21
MOLITEV UBOGIH MATER. — (Yvette Guilbert. - A. Debeljak.) . . .	24
IZVESTJA: Po ženskem svetu. — Materinstvo. — Higijena. — Gospodinjstvo. — O lepem vedenju. — Iz naše skrinje. — Književnost in umetnost. 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32.	

ROČNO DELO.

UREDNIKA: PAVLA HOČEVARJEVA.

„ŽENSKI SVET“

Izhaja vsak mesec. — Za JUGOSLAVIJO letna naročnina: Din. 64 (s krojno prilogo); polletna: Din. 32. — Naročila in naročnino je nasloviti

na upravo „Ženskega Sveta“, Ljubljana, Karlovška c. 20.

Uredništvo in uprava:

v Trstu, ul. Torre bianca 39/1

Poštno pošiljave nasloviti na: „Ženski Svet“, Trst (Trieste), posta centrale, Casella postale 384. - Izdaja Konsorcij „Ženski Svet“ v Trstu.

Za konsorcij odgovorna Milka Martelančeva.

Tiska tiskarna „Edinost“ v Trstu, Via S. Francesco d' Assisi šte. 20



**Prosimo cenj. naročnice,
da vplačajo vsaj četrtlet-
no naročnino v naprej!**



ŽENSKI SVET

Obrazi in duše.

MATILDA KLEMENČIČEVA.

(Naša nepozabna poetinja in model „Slovenski Madoni“, umrla 22. I. 1927. v Ljubljani.)

In čujem, kako v daljavi
zvonovi otožno pojo —
in zdi se mi, da po planjavi
mi srečo k pogrebu neso.
Le pojte, zvonovi otožni,
saj rada poslušam vaš spev,
naj sluša mi duša boleštni,
bolešno otožni odmev...

M. Klemenčičeva, Slovan 1911.

Ob vsakem spominu na Tebe, pokojna Matilda, bi človek nehote pokleknil. Velika si bila v življenju v moji duši, a sedaj, ko Te več ni, si sveta. Gloriola, ki obkroža na platnu kot «Slovenski Madoni» Tvojo plavalaso glavo, obdaja tudi Tvoj duh v večnosti.

Ti, ki si se zapirala pred svetom, ki Te ni znal ceniti, odprla in razodela si se meni v vernem prijateljstvu. Hvaležna sem Ti, skrivnostna roža, za tihe ure lepih pomenkov. V Tebi sem našla del svoje duše. Ob desetletnici najinega spoznanja si mi nenadoma odšla.

Poleti 1917. sem Te prvikrat srečala na cesti proti Moravčam. Hodili sva z nahrbtnikom in iskali po ondotnih mlinih hrane svoji družinici. Spoznali sva se in Ti si me povabila s seboj v Lukov mlin. Vrh griča sva se ustavili. Večerno solnce je zlatilo črno moravško goro, graščina Zalog se je jasno odražala od temnega gozda in žitno polje je pred nama valovilo v večernem vetru. Prevzeta naravne krasote si začela:

«Hab' ein Schloss und finstre Wälder,
Berge hab' ich reich an Erz,
mustre Herden, goldne Felder,
und nach dir ein krankes Herz!»

«Lenau!», sem povzela, «Lenau» je bila parola, s katero sva se našli. In prešli sva na Heineja, Chamissa, Shakespearea, Byrona, Cankarja, Ketteja, i. t. d.

Da, Matilda, prav je imel Cankar: «Kakor hudodelec blodi okrog, komur je dana strašna milost — hrepenenja...»



Mislila sem, da si bila najmanj učiteljica, sodeč Te po izobrazbi. Osupnila sem, ko si mi zatrjevala, da si le absolventka meščanske šole. In odkod vsestransko znanje svetovne literature? — Pozabili sva na vojno in pomanjkljivo aprovizacijo ter se udali lepim pomenkom, ki so bili v časih, ko 'je' žela smrt na vseh frontah, velika redkost.

In že tisti večer mi je zaupala svojo biografijo: Rodila se je v Krškem, 12. marca 1891. leta kot hčerka sodnega uradnika. Osnovno šolo, I. in II. razred meščanske šole je obiskovala v Krškem, a III. razred meščanske šole je dovršila v Ljubljani pri uršulinkah. V Krškem se je udejstvovala kot pevka in posebno kot cerkvena altistinja. Na koru se je zaljubil vanjo njen poznejši soprog, akad. slikar Fran Klemenčič, ki jo je poročil niti 18 let staro. Ovekovječil jo je z oljnato sliko «Slovenska Madona», katere kopija je bila razprodana v domovini in preko meje v več tisoč izvodih. Original je kupil graščak ing. Uhlir. Model za Jezuščka je bila hčerkica gospe Matilde.

Dve leti po poroki je odšla s svojim soprogom v Monakovo. Tu je živel povsem novo življenje, posvečeno izobrazbi in umetnosti. Poglobila se je v nemško in angleško literaturo, zanimala se za slikarstvo in kiparstvo in njega zgodovino. Mlada in dovzetna za vse lepo, je živel življenje, ki ga ljudje, navezani na materijalizem, ne razumejo. Ostala je idealna do konca

dni. Njeno razvedrilo so bile knjige in glasba. Stanovala je zadnja leta v Kosezah pri Ljubljani, a čestokrat je obiskala romantično moravško dolino, kjer je preživela mnogo srečnih let s svojim soprogom, ki je zajemal motive iz onih krajev. Štirikrat so se oglasile rojenice v njenem domu in ji poklonile dva sina in dve hčerki.

Svoje pesmi je priobčevala v «Slovenski ženi», v «Slovanu» i. dr. pod imenom Matilda K. ali M. Klemenčič. Vidimo jo od l. 1910. dalje po naših revijalnih listih. Trdno se je zaklepala pred ljudmi. V njej je živela slutnja o zgodnji smrti. Zastrmela je trenutno v daljavo, njen krasni, klasični obraz je dobil bolesterne poteze, a oči so ji ponavljale pesem «V daljavo», ki je priobčena v «Slovenski ženi», 1914:

«V daljavo širno zre oko
vse dni mi hrepeneče
in tja želi srce bolno,
kjer vir je moje sreče

Le tam ljubezen mi gori
in srce zvesto bije,
tam solza usahnila bi,
ki mi v očesu sije.

Vse njene pesmi, razun onih, ki so posvečene njeni deci, razodevajo pritajeno boleost. Bila je pač poetinja, ki ni mogla «odgnati kragulja, ki kljuje srce...» Svojo neznano bol razodeva v pesmi «Gorje!»

Gorje, kdor je priklenjen
življenje vse, gorje!
Verig ne strga s sebe,
le smrt so mu želje.

Nihče ne ve, ne čuti,
kaj gloda mu srce,
ne čuti ž njim trpljenja,
ki mu rodi solze.

(„Slov. žena“, 1914.)

Umrla je naglo na zastrupljenju zoba. Skriti biser je bila med nami. Ljudje je niso razumeli in bila je v svoji velikopoteznosti večkrat kruto žaljena. Skromna je bila, dasi dostojanstvena po zunanosti. Ni bila oblagodarjena z zemskimi darovi, a njena so bila cvetoča polja, tihe vrbe v dolini in romantične graščine z globokimi tolmoni. Njo je zanimal starinski inventar in od vsake graščine je poznala zgodovino.

Matilda, zakaj ne prideš več in me ne vabiš s seboj kot nekdanj? — «Marica,» si dejala, «aleja cvete, pridi z menoj, da jo vidiva v večernem solncu.»

Lepa si bila in očarujoča — vreden model k Slovenski Madoni. Tvoj eterični nasmeh na mrtvih ustnih je pričal, da si umrla rada, kajti pretenkočutna si bila za trpkost umetnikovega življenja. Umirajoča si dejala: «Kako sem srečna!» In na ustnih Ti je zaigral oni blaženi nasmeh, ki Te je spremeljal v prerano gomilo. Duhovnik je dejal: Ako bi bil slikar, naslikal bi oni blaženi nasmeh pred smrtjo. Tako se nasmehne le eden med tisočimi.»

In kdor izmed Vas ima v hiši Slovensko Madono, vedi, da je bil njen model žena umetnika, ki je delila z njim vse gorje, vredna svetniške gloriole, kajti hodila je v življenju trnjevo pot, ki je znana veliki duši naših umetnikov. Življenje jo je oplemenitilo, razumela je trpine in delila z njimi vsak grizljaj. Za njo plakajo samotne duše, ki so našle pri nji uteho, kajti bila je v resnici «slovenska madona».

Mara Lemutova.

Lea Faturjeva:

Junakinja zvestobe.

Povest iz turških časov.

11. Nepričakovan pozdrav od doma.

Kakor da potuje sam Džingis-Kan», so se posmehovali Uzrefovi nasprotniki, ko je jezdil paša skozi Bosna-Saraj*). Z zastavo in drugo opremo, s piskachi in svirači, s kopjaniki in lokostrelci, z bobnači in baljači, s haremom in kuhinjo, z visoko natovorjenimi mezdgi. Konj enak konju, jezdec jezdecu. Vse novo, vse se sveti, oznanja bogastvo. Ženska, ki jaše sredi dveh suženj, ima konja, ki bi bil vreden samega sultana.

Pred domom za reveže, ki ga je postavila Uzrefova darežljivost, stoji par mladih in nekaj strejših Turkov. Zasmehljivo je pripomnil eden mladih: «Dosegli smo, da ga kliče sultan na odgovor, pa potuje kakor kak knez na častni obisk.»

«Kaj se bo šopiril — minula ga bo mogočnost», je pristavil drugi mladi, ne ve, če prinese svojo glavo nazaj. Preveč je razvadil rajo.»

«Ne boj se, mladenič, za Uzrefovo glavo,» je zavrnil starejši Turek besedičenje, «našemu gospodarju se ni treba opravičevati. Poglej: vse, kar vidiš — kdo je dal in naredil?»

«Seveda!» je preslišal mladi zadnje besede. «Poglejte z darovi natrpane tojbre...»

«Kaj tovoril!» je obrnil oči tretji mladih: «Harem! Ona v sredi! Kako sedi vitka in ravna! To ni žakelj maščobe, to ni nobena salastih Uzrefovih žena. Taka je, kakor da je vila iz Črnih gora. Ali iz Čerkesov. To je zaklad zakladov, ki ga je zavaroval Uzref z oborožniki. Ah! Človeku postaja kar vroče, če pogleduje to postavo. Kaj zakriva sivi plašč, tanka zakrivalka? Ah! Da bi potegnil veter iz gora in bi nam odkril prelepoto, katero je videl in opeva Omar, o kateri sanjamo in pojemo vsi po Bosna-Saraju...»

«Vroč mladi glavi je dovolj, da vidi zagrnjeno žensko,» je kimal stari Turek. «Govori se o človeku, ki je slišal peti o lepi Unum-ani, ki je odjezdila na osličku od doma. Zaljublil se je med poslušanjem petja v nepoznano lepoto in ko je zapel pevec ob koncu: «Stopal je osliček gladko-kožni, stopal — Unum-ana se ni vrnila nikdar,» je obolel in umrl.

«Ašef iz Čeka se je zaljublil v roko, ki je zalivala cvetje na oknu, in je umrl od hrepenenja.»

Zakrita ženska razburja našo domišljijo,» se je smehljaj stari, «vedno je drugačna naša ljubezen kakor pri kristjanih. Pri njih ni takega pričakovanja ne razočaranja — oni vidijo ženskin obraz in postavo.

«Vsak po svoje,» je razsodil drugi. «Mladost je nora pri kristjanih, kakor pri nas. Mislim, da ima Uzref prav, če je zastražil lepo sužnjo s kopjaniki in lokostrelci, veliko je hajdukov na dolgi poti v Carigrad... Palanke*) in stražni obhodi ne ubranijo karavan vselej. Pod Mohamedom

*) Staro ime Sarajeva.

*) Stražnica.

si lahko potoval brez skrbi, zdaj se tako tudi poslabšava vse, stanje in varnost cest. Koliko starih cest, ki so vodile že stoletja preko gora in nižav do morja in mest, so razkopali roparji in uporni plemiči. Cesta ti kar izgine v gozdu — zarastla je.»

«Kriva je raja, ki se brani najbolj kuluka za cesto.»

«Eh!» je vzdihnil zaljubljeni. «Za to sužnjo bi šel jaz med roparje. Vredno bi bilo vzeti jo staremu Uzrefu, ki jo pelje k drugemu starcu, ki tako ne ve kam s svojimi ženami in sužnjami.»

«Nespodobno goveriš, mladenič, kaj te uči tako naš koran?» se je obrnil nevoljen stari Turek.

Karavana se je razgrnila kakor pisana svetla kača po cesti ob Miljački. Raja v kočah zunj mesta se je umikala in zrla izza špranj stene na bogati splošd. «Ogni se oblastniku če mogoče. Najboljši je krut.» Tega se drži raja.

V zadnji koči ob vodi kujeta dva stara moža dolge nože, stara žena drgne ploščice iz medi. Vsem trem je upognilo delo bosansko visoko postavno, skrb jim je zarisala gube v pravilni obraz, vsi so oblečeni v domače platno in rjavosuknen životek. Žena pogleda na Uzrefov sprevod in se zasolzi:

«To se jočejo pri Števanu in Ivici. Kata in Neja morata z ono sužnjo s Kranjskega v Carigrad. Pa se še jokati ne smeta. Nikdar več ne bosta videli Bosne. Uboga naša decal!»

«Vse v Carigrad!» zakolne njen mož. «Iz Carigrada pa samo zlo. Še starega Uzrefa bi rad požrl Carigrad, kakor požira deco. Za starim pride samo huje. Prej smo imeli še nekaj pravic. Zdaj ko je po Bosni in Srbiji čim dalje več mošej, muftijev in hodž, džamij, zdaj dobimo že težko dovoljenje, da bi poravili svoje uboge cerkvice, in odkar je toliko minaretov, smemo zidati samo nizke stolpe, da se vidi povesod, da si suženj, da je tvoja vera manj vredna.»

«In kako se dere in vpije hodža dan na dan raz minareta, petkrat na dan ga slišiš, ga moraš poslušati — a mi — nas ne kliče več zvon v cerkev, naša opravila se vrše po siromaštvu.»

«Spomnil se bo Bog tužne raje,» je tolažil njen mož. «Odkod, Pero moj dragi, pride rešitev? Vsako leto nam prinaša večje siromaštvo, prej je šlo naše crožje, so šle naše verižice in drugo v cesarske dežele, rudniki so preživljali ljudi. Zdaj pa kmalu ne boš poznal ceste v rudnik, kovalnice za crožje imajo Turki sami in kujejo raje na Turškem nego doma. Cesarju in kralju v kristjanskih deželah gre tudi slabo, počasi mu bo izmaknil sultan vse — kako naj nam pride rešitev od cesarja, od Nemcev? Ogri pa pomagajo še Turku.»

«Ne od njih,» je vzdihnil doslej molčeči brat žene preroško svoj glas. «Iz nas samih bo prišel rešitelj. Naš kruh bo jedel, s prostim ljudstvom bo delil težave. Pa bo pognal kletega nevernika in bo naredil iz mest vasi, puzidal bo stare graščine naših in srbskih kraljev, obesil bo zvonove v visoke

stolpe in ogrnil bo duhovnikom zlate plašče. Peló se bo veliko opravilo in ljubili se bodo pravoslavni in rimci in častil se bo Bog v vseh jezikh. Tako pišejo knjige starodavne, tako nam pravijo naši dobri očetje franjevci. Mi ne bomo doživeli tega...»

«In nikdo ne bo trgal otroka od starišev in ne bo sužnjev in gospodarjev. Bodi slavljen, Gospod, za Tvoje usmiljenje!» je sklenila žena vele roke in debele solze so ji tekle po licu in zameglile oči, da so jim izginili Uzrefovi jezdecí s sužnjami kakor v vodi.

«Ne jokajta!» je tolažila tačas Srebrna Kato in Nejo. Skrbela bom za vaju. Prerokovano mi je, da se vrnem — vrnilí se bosta tudi vidve.»

Mesto je ostalo za karavano. Uzref je obrnil konja in jezdil ob Srebrni, sužnji sta se umaknili nazaj in sta zalivali svojo žalost pod zagrinjalko.

«Ne žaluj, Srebrna,» je tolažil Uzref. Videla boš Carigrad, vrata, naš Rim. Vanj vodijo vse ceste, k njemu teži vsa trgovina. Ceste, po katerih pojdemo, so bile narejene še od onih, ki so si domišljevali, da je ves svet njihov. Po teh prideš do morja, prideš v vsa glavna mesta. Mi bomo hodili tako, da boš videla veliko, do boš spoznala sultanovo moč. Cele mesece potuješ lahko samo po sultanovi zemlji. Videla boš hane in karavanseraje, ki jih je ustanovila turška dobrotljivost za potnike, kakor mu ukazuje vera. Zastonj dobiš tam vso oskrbo. Videla boš vodnjake, kopališča, napajališča za živali, za pse, za ptice. Za vse skrbi mohamedan. Videla boš vrtove, šole, krasne palače, džamije, mesta. Vse oznanja sultanovo slavo. Ponosna boš, da smeš biti sužnja takega gospodarja.»

«Svobodno rojena plemkinja, častilka rešnjega križa ne more čutiti ponosa, da je v sužnosti drugovernikom. Mene tolaži na tej poti samo zavest, da se vrnem, Uzref, da se vrnem v svoj borni dom, k možu, ki sem mu poročena.»

«Drugače,» se je nasmehnil Uzref, «boš sodila ob koncu potovanja, ko zagledaš Carigrad in sultanov seraj.»

Z glasnim piskanjem so prijezdili v selo pod zabronkom Trebišnika. Biž je tam sejem za živino in mnogo trgovcev iz Bosne in Srbije in Ogrske se je zbralo okoli konj. Paševa karavana je jezdila oblastno mimo. Srebrni je bilo, kakor da mora videti med temi sejmarji znan obraz. Obračala je glavo in v nemirnem gibanju se je odvila in zdrknila zagrinjalka raz glave. «Ooo!» je šlo začudeno med sejmarji — začudenje — ogorčenje... Srebrna je segla po zagrinjalki — ustavil in presenetil jo je klic: «Srebrna!»

Tenak deški glas je zamrl, kakor da mu je zamašil kdo usta. «Lojzek,» je zavpila Srebrna in se ustavila, ustavili so se oborožniki za njo. Nastalo je vpitje. «Lojzek!» je klicala Srebrna. Kata je poklicala dečka, ki je silił do konj: «Zlat dobiš — pripelji dečka, ki je klical.» Sejmarji so se prerivali, vpili: «Ga imamo žel!» in privali iz gnječe vsega razcapanega zagorelega mršavega dečka in starega bradatega frančiškana v zakrpani halji.

(Dalje prih.)

Pergamenti.

Jela Spiridonovič-Savičeva. — Karlo Kocjančič.

V samostanu Klisuri
leta Gospodovega 1814.

Gospod,
prešlo je sedem let,
sedem let predolгих,
a Te ne najdem; kakor drugim
v vesoljni Svoji slavi
mi nisi razodet.

A moje oko bdi
in čaka,
da-li ne prideš
iz dalje
kakor jadro daljne ladje
od sedem iztočnih vodá
in se očesu mojemu prikažeš
v večerni zarji rdeči.

Že sedem krat smo obnovili
Veliki post,
a ni dovolj;
še vedno dviga se med nama
— o Gospod, v trpljenje moje! —
visoka, težka stena.

Poslušam brata Bárnabo, ki poje,
in gledam brata Pájsijo, ki slika,
in očeta našega Tihona,
kadar s trepetajočo roko piše
v večno slavo Tvojo.

A v dušo mojo
še nisi stopil;
ne najdeš še,
da bil bi Tebe vreden,
o Gospod...

Pa reci, kdo je v njej,
če zaTe ni prostora,
kdo v njej se skriva?

Strah me je noči
in ledeni mi dih.

Gospod,
ne morem več!
Ta črna halja
me teži in davi.

Kaj me še veže
na te štiri gole stene
celice male in temne,
če ne strahopetna nizkotnost?

In čujem brata Bárnabo,
ki poje;
glas se mu preлива v sinje ozračje
in kakor srebrni zvon zveni:

«Veliko čakanje,
veliko upanje
in skrivno spoznanje
pravi mi v noči:

«Sin moj,
Jaz pridem...»

Blagor njemu,
ni kakor jaz;
Bárnaba drugo
znanje ve.

Lipe cvetijo na samostanskem vrtu,
a Moravica šumi tam spodaj.
Oče Tihon pripoveduje
v pokojnih večerih
iz svoje mladosti:

Kako je mirno romal
od mesta do mesta
in ga je v gozdu zajela noč.
Strah ga obide v temi.
Že ves podrhtava.
Tedaj ugleda jasno luč.

V nje čudežnem soju
meni, da je v raju;
kar zagleda Gospodovo roko,
ki mu pokaže pot,
in glas začuje, ki mu pravi:

«Vsaka reka teče v svoje morje.
Če hodiš pravo pot,
večer in noč naj te ne moti.
Kdor hodi Moja pota,
pa če prav zablodi,
naj se ne boji;
morda ga čaka lepši cilj.

Kdor hodi Moja pota,
kdor brodi po Mojih morjih,
vodi ga trdna roka.»

Oče Tihon je kakor naočniki,
skozi katere Najvišji jasno gleda;
on je čebela,
ki prinaša v panj največ medu.

Danes ob ranem jutru
— bratje so še spali —
začul sem glas.
Tako brat Barnaba
kakor škrjanček,
predno izide solnce, prepeva.
Odšla sva skupaj na vrt.

«Kaj da si skop tako
z besedami, Stratonik,
brat mi v Kristu?
Kaj ni rádosti zate?

Jaz, vidiš, pijan sem
in skoraj bolan
od Rádosti večne.
Kakor silovit tok reke
je ona v meni
in ne ve, kako naj se ustavi...

Gledam sinji svod neba tam gori:
Pesem.

Gledam srebrno reko:
Pesem.
Gledam našo cerkev:
Pesem.

Pa oče Tihon,
pa vsi vi, bratje,
vi vsi ste kakor pesem,
ki se povrača
vame...

Kakor da večno pozvanja
srebrni zvon
ali da neprenehoma poslušam
udar
srebrnih kril
bleščavih serafinov.

To je življenje:
vse sama radost

In potem smrt:
tam me pričakuje
vrt božanski,
kjer dremajo neštete zvezde
pod modrimi cveti,
a vsaka ima krila...»

In Barnaba, še skoraj dete,
s svojimi milimi očmi
gleda zamaknjeno krogo sebe.

Tako se mi dozdeva
kakor modra ptica
v širokem zamahu poleta,
ki ji ni treba cilja.
On sam je vzlet in cilj.

In sem dotipal v Barnabi
svetovje novo,
spoznal sem tisti čas:
da mu je Bog prešel že v dušo.

Po vrtu sandali
po lahko stopajo.
Bratje prihajajo.

«Pajsija,
Bog s teboj,
ob ranem jutru, ko se vse budi,
in ves dan
in vsa noč...»

«Bog s teboj, Stratonik,
brat mi v Kristu...
...Tvoje oči
so še vedno motne...»

Še vedno prenašáš
sam svoje breme...»

«Vsi ljudje
prenašamo svoje breme...»

«Pa veš li,
kaj je naše breme?

Prostor in čas.

Mi smo stebrovje v njenem hramu,
a ona dva ležita vrhu nas
in nas težita.

Le takrat se ju duh osvobodi,
ko se preraja v večnost.»

in dnevi za dnevi
počasi teko
mimo naših celic
in naših halj
kakor jagode na molku
med bledimi prsti
očeta Tihona,
kdar moli...

a moja dušo še vedno muči satan.

In tedaj,
za neke noči,
v temni samoti
moje celice
mi je objel preplah

vse kapljice krvi.
In kakor črvi
so se zagrizle v moje kosti...

Mar so zaman
vse moje muke,
samote,
posti
in molitve?...

In tedaj, ob svitu lune,
sem zagledal belo stezo,
ki vede v selo...

In sem zaznal v tem hipu:
To bo moja pot.

Ves sem že spit
in žolt
od postov in bedenja,
a zlatega mostu,
da združi me s Teboj,
še nisem našel,
o Gospod...

In že polagoma
sem slačil haljo,
kar sem zaslišal glas od blizu,
tako blizu:

«Stratonik... Stratonik...
Je tvoja vera morda tako čvrsta,
da se bojiš kraljevske ceste
svetega križa?...
Stratonik... Stratonik...»

Pa! sem na zemljo,
ves,
z obrazom v tla...

In tako mi je potekla noč.

A ob zori novega dne,
ko je Bárnaba zapel
v slavo sinjega neba,
sem šel na vrt...

Tedaj mi priteče deček.

*Njegove detinje oči
so polne obupa in groze,
in skoraj brez diha
me nagovori s trudnim glasom:*

*«Oj dragi bratje,
glejte me v ranem jutru;
iz ponosnega debla
sem ostal edina veja...»*

«Povej, kaj je bilo?»

In duše se od solzá:

*«Jaz sem Hieronim,
novinec iz Svetega Simeona.*

*Turki so zažgali samostan
in rdeči zublji ližejo
nebesne visočine.*

*Naši mali zvonovi
več ne zvonijo,
in sveta Devica
je sklopila oči,*

*in Kristus razpeti
je padel v pepel;
a našo belo ikono,
ki so na njej naslikane jasli
s trojico kraljev na kolenih,
gotovo golta plamen...*

*Vidite, sam sem
kakor gol list v jeseni.*

*O veliki in silni Bog,
sedaj v svojem zlatem odelu
edino solnce lahko opravi
svefo službo v našem hramu,
brez vernikov in brez oltarjev...*

*A veter se lahko sprehodi po svetišču
kakor zdaj po cesti...*

*Videl sem očeta Štefana
in brata Dositeja,
ko so ju Turki gnali...*

*Vem, da njuni glavi,
njuni mili in dobri glavi,
tako verni in neustrašeni,
gledata s kolov v Čačku...*

*In vse to
samo za tega delj,
ker je bil Hadži-Prodan, naš ostri meč,
ta rdeči prapor,
srebrna tromba
in naš ščit,
ker je bil gost pri nas
in v našem samostanu skrit...*

*Ostal je v jami
in je gotovo davno mrtev.*

*Prišel sem, da vam javim
in da ga vsaj opojemo,
ki je za nas res slavno padel...»*

(Dalje prih.)

Fran Pogačnik:

Obup.

*Nad gorami zamira zimski dan...
V poljano vede me stézica bela.
Popotnico mi poje črni vran,
a z mano hodi misel nevesela.*

*V obupu nemem grem čez belo plan...
Daj, črni vran, razkljaj srce trpeče,
nеспametno srce, oj, črni vran,
ki znalo najti ni trenutka sreče!*

Milica Jankovičeva. - Al. Gr.: Čakanje.

Iz starih zapiskov.

Veš-li, kaj je čakanje? Bol in radost, radost in krč srca, sumnja in umiranje, umiranje od radosti in zopet umiranje od strahu in boli. Čakanje je umiranje življenja, življenje v umiranju, borba, življenje želje, valovanje želje, zdvajanje želje za srečo (ali nesrečo — kdo ve, kaj je sreča, kaj nesreča?). Krik želje za onim, kar ljubiš, za nečim od onega, kar ljubiš.

Čakanje, čakanje! Težko onemu, ki te dobro pozna — nesrečen, kdor te nič ne pozna.

Veš-li ti, mili, kaj je čakanje?

Glej, kaj je ljudi na svetu? Kaj oni ničesar ne pričakujejo? Prjazno se smehljajo in govoré o ničevih in važnih stvareh in vabijo tedi mene na razgovor. Stopim med nje, ali mrtvo, brez volje, jedva razumem, jedva se dotakne moje duše ta razgovor, tudi tedaj, ko je zelo važen; ni prostora v nji: v nji je čakanje.

Čakam na pismo od tebe. Veš-li? Ali si ga napisal? Ali, napisal si ga. Verujem, čakam.

Čas pošte ni še, ali jaz že čakam. Čakanje je gladno, nestrpno. O vi ljudje z važnimi razgovori, uklenite mojo pozornost, vzemite mi ure in minute, skrajšajte mi čakanje, kakor sem skrajšala čas, omamite me, da ne bom vedela, da čakam, kakor omamljeni bolnik ne čuti bolečine. Ne, to je nemogoče. Ne zanima me, kar vi govorite. Tudi jaz govorim in čutim, da ni pametno to, kar govorim, ali zdaj mi ni mar za to. Ni važno biti pameten, nič drugo ni važno, važno je samo čakanje: ali dobim pismo, ali dobim nekaj od onega, kar ljubim? Gledam na uro, prisluškujem korakom. Zdaj, še pol ure. Ali, kako počasi minevajo minute. Gorje, čakanje je hujše od gotovosti, da ničesar ne dobiš. Čakanje mrcvari, ubija, a nikoli življenje toliko ne trepeta, nikoli človek toliko ne živi ko tedaj, ko čaka. Noben hip časa ne utone v prošlost brez krča. Dragi, ali si mi napisal pismo? Veš-li ti, kaj je čakanje?

Ali, kaj se je pismonoša zakasnil? Lahko bi bil že prišel. Nekje se je zadržal, gotovo se razgovarja s kom. Še nekaj minut, pa pride. Ne pozna svoje dolžnosti, ne ve, kaj nosi, ampak se obotavlja. Ah, požuri se, nesrečnež!

Čakanje, čakanje! Zdaj bésni, zdaj se pritáji in ponižno kléči in moli... Minul je že čas, ko bi moralo pismo dospeti. Jaz še čakam.

Čakanje ne veruje več: ono grebe, čupa, rije, krvavi, se peni, jaz pa se mu dobrikam in ga zaklinjam: počakaj samo še malo, morda vendar pride.

Rada bi zaustavila čas, zadržala bes čakanja, ali ne morem: zdaj minevajo minute še brže, prešel je čas, prešla je tudi poslednja najlahkovernejša nada in čutim, kako moje drago čakanje umira v meni, in preživljam

smrtne muke. O, boljše je mučiti se in živeti, boljša je negotovost nego mrzka gotovost, boljše je čakanje nego nečakanje.

Umrlo je čakanje. Dragi, zakaj nisi napisal pisma?

In jutri se bo čakanje zopet rodilo. Včeraj nisi mogel napisati pisma. Da nisi bil morda bolan? O, jaz reva, pa nisi hudo bolan? Oh! Veš-li ti, kaj je čakanje? Napiši mi samo štiri besede. Ali si napisal?

In zopet tisto od včeraj, samo še nekakšen krč več, še neka sumnja več, še neka obupnejša nada. Čakanje, čakanje...

Ah, vendar, glej ga, pismonošo! Umirim se, okamenim od razburjenja in čakam pokojno. On čita moje ime in mi da neko pismo ali karto. Čutim, da bledim, da izgubljam zavest in z obupom v duši in s poslednjo senco nade tiho in previdno in ravnodušno vprašam:

«Nič drugega?» — «Nič.»

Ta beseda me ubija. Vržem stran nepotrebna, vsiljiva pisma in omahnem od trudnosti, od bolečine, čakam, da me zaduši. Dragi, ali ne veš, kaj je čakanje?

In da ne umrem, me zadržuje samo eden, silen in zapovedujoč klic želje: «Čakaj — jutri!...»

* * *

Poznam še eno čakanje, slajše in bolestnejše, dražje in mrzkejše. Ti si tu, včeraj sem te videla. Rekel si, da prideš danes. Danes! Kako je danes dolg! Nikoli ne prideš dopoldne, ali vendar celo jutro radostno čakam, da mine dopoldan. Ti, ki prideš! Dragi, ti boš moj gost, moj! Sedel boš v moji sobi, govoril boš meni, smehljal se boš meni. O, samo da ne pride tedaj še kdo drugi, pa četudi kdo od onih, ki so mi dragi. Hotela bi te svobodno poslušati, svobodna drhteti pred tvojo resnostjo, trepetati ob tvoji bledici in rasti ob tvoji rdečici, prepevati z dušo ob tvojem nasmehu, utopiti se v globino tvojih oči in da bi me tvoj glas omamljal v godbi, ki teši vse bolečine in krike čakanja. Želim, da nihče ne pride, da me nihče ne moti, če te ljubim, in da nihče ne vidi in ne ve, kako te ljubim. Da ogrejem svojo dušo na ognju tvojih zenic in da bo tako dragovana verjela, da me tudi zdaj ljubiš kakor prej...

Dragi, ti prideš! Ti prihajaš! Čakanje, čakanje, sladko, drago čakanje. nič na svetu ni dražje od tebe!... Samo ti, dragi, samo ti!»

Pomračilo se je nebo, kakor da ne ve, kaj je radostno čakanje. Smili se mi. Meni je v duši vedro: ti prideš.

Dežuje. Tem bolje: nihče drugi ne pride, ki bi me motil, da te ljubim z vsemi očmi, vso pozornostjo, z vsem srcem, da te ljubim brez delitve, brez obzira do drugih.

Tretja ura je. Moral bi že priti.

Dež je jačji. Ali on te ne more ovirati, da prideš. Med tretjo in četrto uro prideš gotovo.

Ploha. Ali, zdaj moram počakati, da preneha.

Lije. Tebe ni. Stražim ob oknu. Ni mogoče, da bi trajalo do mraka.

Dež ponehava. Dežnik gre mimo. Srce utripne: ti! Ali, še močneje utripne, ali na drugi strani: nisi ti! Neka srečna znanca sta me prišla pogledat. Po dežju sta prišla. Morala bi jima biti hvaležna, ali ne morem. Govorim raztreseno. Karam sama sebe in z vsemi silami se trudim, da bom prijazna. Vprašata me, ali nisem morda bolna, ne izgledam dobro. Odgovorim, da nisem, samo nervozna sem, trudna. Zdaj se sprožijo pojasnjevanja, kako more biti človek nervozen samo zato, ker dežuje. Pritrdim molče.

Ona dva odideta. Zdaj sem jima hvaležna, rada ju imam, ker odhajata in me puščata vso v čakanju na tebe.

Dež se je umiril samo za hip. Ali, požuri se in pridi! Kje si zdaj? Pri nekem oknu sediš in čakaš, da neha dež in da me razveseliš.

Zopet se je ulila ploha, ti pa nisi še prišel.

Sedim kraj okna. Čujejo se koraki, dežniki gredo mimo — zganem se. Vrata zaškripajo, nekdo otira obleko — stresem se. Zastonj — nisi ti.

Dež, koraki in dežniki zunaj. Čakanje, čakanje, čakanje, znotraj. Glej, koliko ljudi je! Kam so namenjeni v tej plohi? Ali jih tirajo posli, vprašanje kruha? Ali izpolnjujejo komu dano obljubo, ali jih je čakanje na nekaj izvabilo iz suhote?

Dež lije. Morala bi iti za trenutek na vrt, da spravim saksije pod streho: preveč so se že napojile; ali ne morem vstati, ne smem odstopiti od okna, ko bi lahko prav v tistem trenutku šel mimo ti, ne morem stopiti skozi vrata, skozi katera hočem in čakam, da vstopiš ti. Naj segnije moje lepo cvetje od vlage, nič ne dé. Ne morem se odstraniti z mesta, kjer bi moral biti že ti, ker se neumno bojim: prideš tisti hip in odideš.

Peta je že preč. Kako je ura ravnodušna! Mrači se od dežja. Jamem tarnati, ali se tudi tešim: morda prideš kasneje — od pete do sedme, do osme, to je cela večnost sreče. Prideš, saj veš, kaj je čakanje!

Nekdo je prišel! O Bog! Kličejo me k sosеду, da bi videla nekaj zelo zanimivega. Naj se gredo solit! Nič zanimivega ni zdaj za mene, razen tebe.

Čakanje, čakanje. Šesta ura, sedma ura. Prižigam svetiljko, spuščam zaveso. Zdaj je še huje. Čujem ljudi, a ne vidim, da nisi ti. Čakam, da vstopiš, vsakega, ki gre mimo, čakam kakor tebe.

Dež šumi, lije, iz žlebov pljuska po tlaku; otožno škriplje mokro drevje v zapuščenem vrtu, jaz pa prisluškujem in čujem v noči samo raznoteri šum in v njem se mi zdi, da čujem tvoje korake, mnoge korake, od katerih niti eden ne pride k meni...

Skušam misliti na nekaj drugega. Ne morem. Otopela sem, izgubljena sem. Nič drugega na svetu ni, samo ti, ti, ti...

Osma. Torej ga ne bo. Vendar... Morda se je kje zadržal in se prikaže čez nekaj hipov; samo da se vidiva. Ker, glej, dež je mahoma popolnoma prenehal. Čakanje, poslednje čakanje.

Ne, ne pride! Devet je že. Morda pa ura prehiteva... Kakšne gluposti so to! Strahopetnica, sprejmi resnico: ne pride! Ne, ne pride; glej, deset je že preč. Končano je.

Ne prideš? Ali, mili Bog! Zakaj, zakaj takšne muke?

Jutri pa, ko te bom po dolgem in mučnem iskanju kakor slučajno videla in te bom s tesnim srcem in požirajoč ves svoj jad, z razbitim glasom, skromno, kroliko in kakor mimogrede vprašala: Zakaj te včeraj ni bilo? — me boš ti začudeno pogledal in mi porečeš po vsej pravici in naivno: «Saj je vendar deževalo.»

Ali, res, kako da ne morem razumeti, kar se razume samo od sebe!

O, dragi, ne, ti ne veš, kaj je čakanje! Čakanje je ubijanje, ki te pusti še živo.

Franja Miheličeva:

Žena v jugoslovenski narodni pesmi. *)

Slovenska narodna duša je liriska in večina ljudske poezije je liriska. Toda narodni liriki pojo kakor ptiček na veji, iskreno, preprosto, brez posebne globine, brez močnega čustvenega izraza, rajši veselo kot tužno, rajši šegavo, poredno, zbadljivo, posmehljivo nego sami sebe razjedajoče in analizujoče. Zdravi slovenski narod ni rad čustveno mehkokben ali celo sentimentaln, še manje modrujoč. Zato je liriska narodna pesem daleč za našo epiko; najgloblje, umetniški višini bližje so slovenske narodne romance in balade. Slovenska žena je zatorej dobila najboljšo karakterizacijo vendarle v narodni pripovedni pesnitvi, dasi večinoma kratkobesedni, jedrnati, včasih dozvedno naravnost trdi in mrzli, kakršno je pač naše resnobno kmetiško ljudstvo.

Vedra, ljubka, zvesta slovenska žena je tipizirana v Alenčici, čije ime se ponavlja vedno iznova le simpatično. Alenčica, «kraljica ljuba ogrska», je ženka kralja Matjaža, ki si jo reši iz turške sužnjosti; Alenčica, prelepa turška devojčica, je ženka kraljeviča Marka, ki jo mož odvede domov, Alenčica «prelepa poljska deklica», postane ženka Lambergarjeva, a mu hudobna Marjetica zavda, ker mu je zavidna, in ribniška Alenčica je po prestanem strahu grofica, rešena Turkov po zvestem možu.

Dosledno je vsaka «Alenčica» svetla, vedra zastopnica lepe in poštene slovenske žene. Celó kadar Alenčica v ljubezenski opojnosti zablodi, ostane simpatična, tragična v svoji preveliki, neukrotni ljubezni ali zaupljivosti. V eni sami, pač mlajši in manj pesniški romanci je Alenčica pozasluženju kaznovana prešustnica.

Morda osuplja človeka, ki se utaplja v narodno našo epiko, da nahaja motiv prešustva vedno iznova. Toda prešustnice so vedno žrtve razmer, vladajočih v surovi dobi brezkončnih in neprestanih vojn. Možje so izostajali z doma dolga leta, žene so se dolgočasile in zdvajale nad povratkom mož, ali pa so bile žrtve plemičev, kraljev, mladih visokih inteligentov, ki so zasenčevali telesno, duševno in srčno manj razvite može. Tudi bogastvo ali visoki stan zapeljivcev je ženam često usoden. Mnogo teh grešnic tra-

*) Gl. 12. šte. 1. 1927.

gičnih smrti je stopilo prisiljenih v zakon s starci in suroveži ali reveži, greh pa je bil tem ženam le beg v svobodo in poezijo iz tužne, bedne zakonke sužnjosti.

Blesteča izjema med ženami je pač Hrvatica ali Srbkinja Pavlovica, graščakinja v Dubrovniku. Tamošnji gospodarji so sklenili, da nastanijo kralja Lauša v najlepšem dvorcu in pri najlepši ženi. «Ondje će kralj večerati, s ljubom noćcu noćevati...» Pavle se je ljutil, a moral se je pokoriti. Obupan je povedal ženi, kaj jo čaka; ona pa se je zasmejala: «Molči, ne boj se, Pavle moj! Pravkar sem dete rodila, a ga še nismo krstili. Kralja naprosim za kuma ali botra». — In tako je storila. Kralj ni mogel odkloniti, in ker bi bila ljubezen botra z materjo kumčeta krvoskrunstvo, je bila čast žene in moža rešena. Mladi kralj pa se je pošalil kislega obraza: «Hvala ti bodi, Bože moj! Kjerkoli sem hotel ljubiti, tamkaj me zovó za kuma.»

Vzorno zvesta je tudi gospa Jela Kenkeljička iz Budinja. Plemiči so se pogovarjali, kdo ima najlepšo ženo. In pobahal se je Ive Kenkeljič, da je najlepša žena njegova in še posebej tako bistroumna, da je ne zapelje nihče. Tedaj je ban Derenčin stavil z Ivom svojo glavo, da jo zapelje in prevara. Samo Ivo naj mu posodi obleko in konja. Gospa Jela pa je takoj z okna spoznala prevaro, preoblekla svojo dvorkinjo Maro v svoje haljine ter jo poslala Derenčinu naproti. Mara je zaigrala gospo Jelo, večerjala z njim «i s njime je noću noćevala». Ponoči je ban odstrigel Mari zlate kodre in ji zmeknil prstan, da jih ponese Ivo kot dokaz, da je dobil stavo.

Toda Jela je odjahala k možu in plemičem ter jim povedala istino: «Nije mene junak prevario, već je našu dvorkinju Maru...!» In Derenčin je izgubil glavo, Ivo pa je ljubil Jelo še bolj, saj ga je rešila smrti.

Motiv Jankičke iz varaždinske okolice ali iz krajev ogrskih Slovencev je obširneje in lepše obdelan v hrvatski narodni pesmi iz Sibirja kraj Broda: «Osta ljuba kod prvoga druga.» — Lazar in Ilija se vrneta domov šele v desetem letu turškega robstva. Lazar je bil oženjen leto dni, Ilija celo le teden, ko so ju Turki v Budimu zarobili in odgnali s seboj. Ko dospeta domov, jima ženi pravkar sedita z novima možema na svatbi. Lazar in Ilija prisedeta, jesta in pijeta, končno pa zapojeta. Nihče ju ne spozna, a Lazarjeva žena vzklikne: «O svatovi, draga braćo moja! Vi idite domu bijelomu, osta ljuba kod prvoga drúga.» Po preteku devetero let sta ženi še zvesti in ostaneta pri svojih prvih dveh možeh. Slična je epska pesem «Jemljanić Stipan».

Isto snov ima mohamedanska romanca «Sužanj Mehmed-aga» iz Mostara, a še pestreje obdelano. Mož pa reče končno ženi - nevesti: «Ne stidi se, vjerna ljubo moja! Da si mi se davno preudala, ja se tebi ne bih narugao.» Tudi mohamedancu je pač nad devet let zvesta žena vsega spoštovanja vredna...

Tudi hrvatska narodna pesem pozna prodajanje žene. Zadolženi Bogdan hoče prodati svojo staro milo majko v sužnjost, a ponudi se mu žena: za ženo bo dobil več blaga, a bo manje greha. In Bogdan proda ženo janjičarju Turku za tristo dukatov; Turek jo vrže za sebe na konjiča, «ode Bogdan kući tugujući»... Ista pesem ima v varijanti še lep, presenetljiv zaključek: Jelo Bogdanovo kupi beg Filipović in jo odvede kot sužnjo domov. Tam pa iz pogovora zvesta Jela in beg, da sta si brat in sestra. Seveda se Jela vrne k možu.

Kakor je kralja Matjaža rešila iz turškega robstva Marjetica, sultanova najmlajša hči, ter odjezdila z njim domov v nadi, da jo vzame za ženo, ondi

pa zvedela, da ima Matjaž že ženo Alenčico ter je zato postala žena Matjaževga brata, prav tako pojo hrvatske narodne pesmi o «tamnovanju bana Zrinjanina» i o «divojki Arapki» (ali Begzada divojki). V eni varijanti se rešiteljica Arapka končno omoži z banovim bratom, v drugi pa se ban z Begzado, ki se je dala krstiti in prejela ime Katarine, oženi sam. «Bila Begza, sad lijepa Kate. Velik porod s njome izrodio, tri djevojke, a četiri sina. Nigda j'nije prekorio bane, da je bila Turkinja djevojka...»

O čudovito vztrajni zvestobi mohamedank poje pesem «Ahmed-begov povratak». Ahmed-beg mora na vojno, a žena jadikuje: «O mati moja, zakaj si me dala Ahmed-begu, ki je vedno na vojni, a ne Ali-begu, ki je vedno doma!» Mož je kajpada takoj besno ljubosumen na Ali-bega in udari ženo po licu, da ji izbije dva zoba. Brez slovesa odide, dasi ga žena objame. Devet let se bojuje, postane paša in se vrne z bogatim plenom. Hoče v lastno hišo, a žena ga ne pusti vanjo, ker ne zaupa nikomur. Vseh devet let je govorila le s starcem slugo. Ahmed-paša jo prosi, zaklinja, ji dokazuje, da je njen resnični muž, a begovica ne verjame, ker boji se prevare in tujemu možkem ne kaže svojega obraza. Končno razkrije paša na svojem laktu moder madež, in begovica ga spozna ter mu odpre vrata. Paša se je uveril, da mu je žena nad vse zvesta in jo ljubi. Sicer bi ji kajpak odsekkel glavo!

A tudi Hrvatje poznajo nezvestnice in narodna pesem jim pove o plemeniti Jelini v Budimu, ki si je pozvala mladega Mikleja, ko moža, Erceg kralja ni bilo doma. Toda kralj ju je zasačil, Mikle se je skrtil v omaro, kralj je omaro odprl in našel prešustnika. In kakor v slovenski pesmi govori muž v hrvatski: «O, Boga ti, Mikle mlad! Kad sam bio tako mlad, ja sam bio gorji vrag» i. t. d.

Asan-aga je rekel ženi, da si vzame še eno ženo. Asan-aginica je mislila, da se muž šali, in pošalila se je še sama: «Le ženi se! Sama ti pripravim svatbo in dam sina za djeverja.» A Asan-aga se je hotel resnično oženiti ter je privedel nevesto in svate. Asan-aginica pa je poslala sina, ki je dejal nevesti: «Dekle, zaman si lepa! Bednica, za drugo ženo mu boš, ker moj oče že ima ženo, ž njo štiri sinove in jaz najstarejši sem mu djever!» In nevesta je vzljubila sina Usejina ter se ž njim poročila.

Da «šiba novo našo poje», velja tudi v zakonu med Hrvati. Aga Jugović se je oženil z Alagušo Atlagićevo, ošabnico, ki je takoj prve dneve pokazala, da moža prezira, da zaničuje taščo in da se posmehuje moževemu domnevanju. Aga je obupan in odjaha v goro. Pa sreča dva svoja svaka in jima potoži: «Palico (buzdovano perje) v roko!» — Aga stori tako, zjutraj pa pride ženka ponižna in sladka: «Ustaj, Ago, moje dobro drago! Donela sam vode iz gore, omela sam tvoje bele dvore, iščešljala žute kose svoje». In junak Ago pravi: «Bože mili, na svemu ti hvala! Ne nauči ni otac ni majka, što nauči perni buzdovane!» —

Seveda spada ta romanca med narodne šaljivke; navajam jo izmed mnogih sličnih le kot vzporednic slovenskim narodnim šaljivkam, ki mnogo pojo o pesti, palici in korobaču kot uspešnem vzgojnem sredstvu v zakonu.*) Znak primitivnosti naziranja surove dobe, v kateri so mogle nastati med Jugosloveni take pesmi, je dejstvo, da tudi žene pretepajo posle, otroke in sinuhe. Hercegovska romanca o carici in mladi Anici poje, da je carica udarila služkinjo z zlato kupo tako, da ji je izlila obe očesi in izbila dva zoba! In le zato, ker se je vpričo carja in carice, ki si zaljubljeni

*) Primerjaj šalo «Ciganski lijek za bolnu kadru!»

nasmihata, tudi nasmehnila ljubljenu slugi. Carica se hudo kesa svoje surovosti i obdaruje slepo Anico z gradom, blagom in ljubčkom. Svetnik pa vrne Anici oči in zobe ter so poslej vsi srečni.

Slovenskim in srbskohrvatskim možem je zvesta in ljubljena žena lepša in slajša kakor vila, toda napram nezvestnicam so kruti in neizprosni, dasi sami niso čisti. In čim globlje proti jugu je nastala pesem, tem bolj je krvava in celo bestijalna osveta naravnega moža. Vidosava, žena vojvode junaka Momčilova v Pirlitoru, izda moža in mesto; v izdajstvo jo je zavedel kralj Vukašin, obetajoč ji krono. Končno pa da Vukašin izdajal-ko s konji raztrgati. Isto se zgodi Dančilovici, ki izda moža paši. Angjija izda moža vojvodo Grujico in sina Stjepana Turkom. Mož pa se s sinovo pomočjo osvobodi, pobije najprej Turke, zakoplje ženo do pasu, ji potrese žvepla in smodnika ter jo končno sežge. Mnogo pesmi poje, kako možje krive ali nedolžne žene obglavljajo, jih razkoljejo do pasu, prebadajo, jim sekajo ude, iztikajo oči i. dr. — sami odsevi brutalitet, ki so jih uganjali v srednjem veku veljaki in prostaki proti ubogim sužnjam - ženam. Tako je naša narodna pesem dokument sto in stoletnega trpljenja in krvavenja jugoslovenske žene. (Konec prih.)

Milica Stupanova:

Glasbena vzgoja v domači hiši.

Glasba ima pred vsemi drugimi umetnostmi to prednost, da je najprimitivnejša, dostopna najširšim narodovim plastem, vsakemu še tako preprostemu in revnemu človeku, ker si brez nadaljnjih priprav in stroškov vsak lahko zapoje ali vsaj zažvižga. Glasba je tudi res edina umetnost, katero si ponese naš povprečni človek iz doma in šole v življenje kot razvedrilo, včasih v uteho temnih dni. Prav radi tega je pa tudi glasba za otroka veliko večjega pomena kot ostale umetnosti in važna naloga šole je, da razvije in spopolnjuje v otroku čut za glasbo v še večji meri, kot je to storila do sedaj. Treba je pa tudi, da pomaga šoli dom, da pričenmo z glasbeno vzgojo otrok že v domači hiši pred vstopom v šolo, da ne bodo prišli otroci kot dosedaj v šolo glasbeno popolnoma nerazviti, s čisto topim ritmičnim in melodičnim čutom.

Glasbena vzgoja v predšolski dobi ni težka, ker so že najmanjši za glasbo prav posebno sprejemljivi. Če zapoje mati malemu kričaču, v zibelki vspavanko, jenja gotovo v najkrajšem času plač in krik, dete posluša z očividnim zadovoljstvom te glasove, ki ga pomirijo in uspavajo. V prvih letih pa otrok ne razloča glasov kot takih z ozirom na njih kakovost, ampak jih pojmuje samo kot ritmično zaporedbo blagodonečih, ušesu ugodnih zvokov. To je treba upoštevati in usmeriti glasbeno vzgojo v predšolski dobi predvsem v ritmičnem pravcu, v razvijanju in negovanju ritmičnega čuta. Dosedaj se je sploh v pevskem pcku ritmični del precej zane-marjal in stoprav šele v zadnjem desetletju se je težišče modernega pev-

skega pouka pomaknilo na svoje naravno mesto, k povdarjanju ritmike, medtem ko je bila prej melodija vse. V ritmu je pa večna sila in harmonija; od najmanjšega atoma človeškega telesa pa do največje zvezde na nebu se nahaja vsaka stvar v ritmičnem gibanju in zato ne smemo ritmičnega čutā, katerega vežbamo z ritmičnimi vajami, zanemarjati. Z ritmičnimi vajami pa ima tudi otrok sam mnogo veselja in ker se jih kar igraje navadi, naj jih pač vsaka mati vadi. Ritmične vaje začnemo najlažje, če opozorimo otroka na enakomerno tikanje ure. Ta enakomerni tiktak naj otrok strogo ritmično oponaša (prvi zlog «tik» mora biti bolj povdarjen kot drugi zlog «tak») in naj to spremlja z ritmičnim ploskanjem rok (prvi udar mora biti ravnotako močnejši kot drugi). V začetku naj dela otrok to, kakor dolgo sam hoče, samo vedno enakomeren in ritmičen naj bo njegov tiktak. Pozneje, ko že razloči pojem števil, se mu pa že lahko reče, kolikokrat naj izgovori in udari tiktak; to so sedaj že prave ritmične vaje. Pri teh vajah je treba vedno otroka opozarjati, da mora prvi zlog bolj povdariti kot drugega. Pove se mu pa tudi, da je včasih, dasi redkeje, drugi zlog bolj naglašen kot prvi. — Za podlago in spremljavo vsem tem vajam se lahko poleg tikanja ure vzame tudi poštni klic trara, ropot mlatičev pikapok, ritmični klic kukavice kuku, pesem zvonov bim bam, ropot mlinov klip klop, klipe klope itd. Za otroke v predšolski dobi so primerne samo ritmične vaje v dvočetrtinskem taktu, ki jim je kot prirojen najlažji, saj se gibanje in usvajanje našega telesa vrši v dvočetrtinskem taktu. Tričetrtinski takt je pa za to nežno dobo prekomplikiran in se vadi šele v šoli.

Ritmične vaje vadijo otroci izredno radi, kar bo vsaka mati sama videla. Posebno veselje imajo, če pritegnemo k ritmičnim vajam, ki postanejo s samim ploskanjem rok preenolične, razne otroške igrače, kot bobne, zvončke, tamburine, kastanjete itd. in navajamo otroke, da uporabljajo te igrače ritmično in si sami izmišljajo ritmične vaje. Ako igrajo stariši katerikoli inštrument, si lahko sestavijo na ta način doma pravcat orkester, da namreč ritmično spremljajo otroci s svojimi glasbili komad, katerega igra mati ali oče. Vsi moderni plesi so zbog svoje krepke, drzne ritmike za take produkcije prav primerni.

Otroka pa moramo tudi že zgodaj navajati k strumnemu, ritmičnemu korakanju. Posebno prijetno gre to, če je klavir pri hiši. Če zaigramo nanj krepko koračnico, se začnejo otroške nožice kar same gibati in korakati okoli mize. Treba jih je samo opozoriti, kako naj korakajo, da naj začenjajo vedno z levo nogo in z njo krepkeje stopajo, tako da je «eden» vedno bolj povdarjen kot «dva». Pa tudi brez klavirja gre korakanje, če si pomagamo s štetjem, ploskanjem rok ali petjem kakega ritmičnega napeva.

Z ritmičnimi predvajami naj bi torej vsaka mati začela glasbeno vzgojo svojih otrok. Šele po dopolnjenem četrtem letu otrokovem se lahko prav previdno začne s pravim petjem. Seveda še nikakor kar s pesmicami, am-

pak najprej s primernimi melodičnimi predvajami. Otrokov glas je v predšolski dobi še izredno šibak in ima, kot so to dokazala raziskovanja, jako majhen obseg, navadno niti pet tonov (kvinte) ne objema. Samo glasovno prav dobro razviti otroci razpolagajo v tej dobi z glasovnim obsegom kvinte (navadno od d' do a', včasih c'—g'). Pestic, ki se gibljejo v tem obsegu, pa navadno matere in drugi domači ne poznajo, zato mučijo dostikrat otroka s pesmicami, ki izdaleka prekašajo ta obseg in mu tako že v najnežnejši mladosti pokvarijo glas za vedno. Ako torej domači glasbeno niso dovolj naobraženi, da bi vedeli, kaj lahko otrok poje, naj ne silijo otroka k petju, pač pa mu naj sami vedno prepevajo pesnice in navajajo otroka k pazljivemu poslušanju. Otrok, ki je že doma slišal dosti petja, bo, četudi še ni sam prej nič pel, prinesel v šolo tenka ušesa in nepokvarjen glas in bo pri pevskem pouku v šoli hitreje napredoval kot vsi ostali.

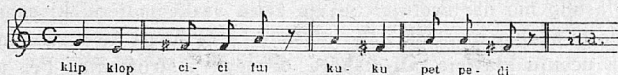
Pač pa naj nobena mati ne zamudi vaditi z otroki kratke melodične predvaje za poznejše petje v obsegu, ki je primeren otrokovemu grlu. Ker bi pa bile same teoretične melodične vaje otroku presuhoparne, jih zvežem z živalskimi klici in drugimi dobro znanimi glasovi iz otrokove okolice. Vedno se začne vaditi prima; otroci se morajo naučiti poedini glas zaporedoma pravilno peti. Na pr.



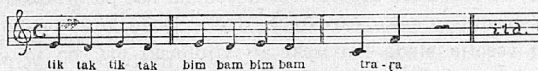
Za primo se vadi kvinta, na pr.



Za kvinto pride na vrsto velika in mala terca, na pr.

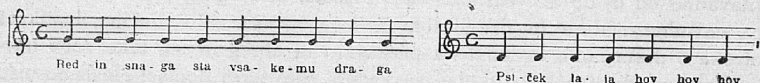


Najtežje se vtisneta otroku v uho sekunda in kvarta, ki se morata zato prav posebno vaditi, na pr.



Na ta način lahko prepojemo celo živalstvo v največje veselje otrokovo, ki si bo končno gotovo take male vaje že sam izmišljal in narekoval materi.

Za nadaljno vajo pa porabimo kratke, lahke stihe in pesmice, katere zna otrok na pamet, in ga navajamo, da jih poje na gotov glas v svojem tonskem obsegu, vedno enakomerno v isti višini, na pr.



Če je otrok pel že veliko takih vaj, lahko seveda začnemo vaditi z njim kratke preproste, prav lahke pesmice, kakor jih dobimo v pesmaricah za otroške vrtnice. Vedno pa je treba z otrokom prej temeljito predelati besedilo, da ga razume. Pri tem že lahko mati vpliva na pravilno izgovorjavo in tudi na pravilno dihanje. Tudi osnovne dinamične pojme si otrok igraje prisvoji, če mu povemo, da mora na pr. vspanke tiše peti kot koračnice.

Ko je pa otrok tako daleč, da zna samostojno zapeti kako lažjo, preprostejšo pesmico, lahko zvežemo ritniko z melodiko, otrok naj s primernimi kretnjami, s strogo ritmičnim ploskanjem rok, udarom nog in drugimi gibi udov in trupa ilustrira vsebino prednašane pesmice. Najlažje gre to, če zberemo več otrok in jih navadimo na skupno rajanje in izvajanje takih plesnih pesmic. Izgovor, da Slovenci nimamo takih plesnih pesmic, je prazen; k vsaki še tako preprosti pesmici dobi mati ali vzgojiteljca, če je količkaj iznajdljiva, prav lahko primerne spremljajoče gibe. Z vsemi takimi igrkami imajo otroci, prav posebno deklice, zelo veliko veselja.

Znova pa je treba poudariti, da ni v predšolski dobi tolike važnosti, da otrok sam poje, bolj važno je, da sliši veliko dobre glasbe, da se mu tako že v tej nežni dobi vcepi zanimanje in ljubezen do glasbe.

Če se mati v predšolski dobi le malo pobriža za glasbeno vzgojo otrokovo, bo mimogrede sama najlažje določila, da li je njen otrok glasbeno nadarjen ali ni. To ji bo pa prav prišlo, če bo pozneje kdaj hotela, da se naj njen otrok podrobneje bavi z glasbo in bo stala pred odločitvijo, katero glasbilo mu naj svetuje. Saj je želja vsake matere, ki sama ljubi glasbo, da bi znal njen otrok kako glasbilo in često ga že v rani mladosti navaja k učenju klavirja ali kakega drugega inštrumenta. Pri tem pa stariši, če še tako dobro mislijo, neizmerno mnogo grešijo, tako da pravi najznamenitejši sodobni švicarski pedagog dr. A. Ferrière iz Ženeve v svoji knjigi «L'education dans la famille», da je osebnost popolnoma uverjen, da so prizadevale klavirske ure človeštvu več zla kot pa grmade, na katerih so sežigali v srednjem veku čarovnice. Kdor je že kdaj opazoval otroke, s kako malo veselja slede klavirski ali vijolinski uri, bo to sicer drzno primeru čisto razumel. Učenje kakega inštrumenta zahteva izvestno stopnjo zrelosti, katero pa otroci pred svojim desetim letom le redko dosežejo in še po tem času naj bi pustili stariši le glasbeno izredno nadarjene otroke,

da se bavijo podrobneje z glasbo, vsem drugim je tako učenje prava muka in so vse te ure izgubljene. Nikoli bi ne smela odločevati volja starišev, da li se naj sploh otrok uči in katerega glasbila se naj oklene, merodajna mora biti samo želja otrokova, ako so izpolnjeni vsi drugi predpogoji, tako da je že v naprej zagotovljen uspeh pri učenju.

Ni pa vsak otrok, tudi če je glasbeno nadarjen, sposoben za vsako glasbilo. Stariši in vzgojitelji morajo pri izbiri glasbila upoštevati razne činitelje. Predvsem je velike važnosti posluš. Za otroka s posebno finim poslušom so najprimernejše glasbilo gosli, če ne govorijo drugi pomisleki proti; za gosli najbolj tanka ušesa komaj zadostujejo. Če pa vidijo stariši, da otrok nima preveč dobrega posluha, a čuti kljub temu mnogo veselja do glasbe, naj ga navajajo h klavirju; ker si tu ni treba sam tvoriti ton, izhaja otrok s slabšim poslušom. Pri izbiri glasbila je pa treba upoštevati še marsikatero druge, ravno tako važne okolnosti kot je posluš, na pr. ritmična nadarjenost in čut za dinamiko. Otrok, pri katerem sta ta dva čuta posebno razvita, bo prav gotovo boljši pianist kot pa vijolinist. Važna je tudi otrokova telesna sposobnost. Tako na pr. bo nekdo, ki ima že kot otrok težko in okorno roko, le stežka kdaj dober pianist, ker mu bo tehnična plat igranja na klavir prizadevala nepremagljive težkoče. Nekateri čutijo posebno nagnjenje k polifoniji ali mnogoglasju, ki jim ugaja v tem, da slišijo več glasov hkrati. Človeka, pri katerem je ta čut posebno razvit, ne bo igranje na enoglasnem inštrumentu, kakor so gosli ali čelo, nikoli prav zadovoljilo. Tudi otrokova duševnost ni brez pomena pri izbiri inštrumenta. Človek, pri katerem prevladuje logičen razum in abstraktno mišljenje, ni nikoli dober vijolinist; iz deteta pa, ki že v mladih letih nagiba k sanjarstvu, utege v večini slučajev postati dober goslač.

Vera Albrechtova:

V Karpatih pri Huculih.

V morju luči je ostajal za nami Lwów. Vlak je dirjal enakomerno v noč in se le poredko ustavljal na dolgih razdaljah osamljenih postaj; zaspan uradnik z do vratu zaprtim plaščem, par potnikov je izstopilo in že je zaloputnil vrata sprevodnik in šli smo naprej, enakomerno sopihajoč v temo in dež.

Ob prvem svitu sem stopila k oknu, da uzrem Karpate. Nič. Sama ravnina, ilovnata, vmes še dremajoče hiše — ravnica, ravnica porasla z rumenimi cveti, pa zopet močvirja in cele jate belih štorkeļ. Zdaj malo, umazano industrijsko mesto — v ozadju pa nenadoma pogorje, visoko kakor naši Gorjanci, poraslo s smrekami.

Čim bolj smo se bližali cilju, hribovitejši je postajal svet in v Worohti, znanem poljskem letovišču, se mi je že zdelo prav domače in znano. «Naš Bohinj», je bil moj prvi utis, ko sem stopila iz vlaka.

Obstrmela sem. Opazili so moje začudene oči in moji spremljevalci so mi začeli razlagati: «To so Huculi, prišli so po nas, da nas popeljejo v Karpate». Pristopil je k nam Petro, dolgih črnih las do ramen, v rdečih

suknenih hlačah, v serdalu (pisanem kožuščku), rdečih postolih in čudovitem majhnem črnem klobučku s pisanimi trakovi ovitem na glavi. Poljubil je roko starim znancom in še meni, ko so mu razložili, da sem «pani iz Srbije» in da pojdem z njimi.

Vso našo prtljago — ni je baš bilo malo, saj je moja znanka slikarica — so naložili na vozove, te ljubke huculske visoke vozičke, napravili nam udobne senene sedeže, pokrili s pisanimi ližniki (koci) in hajdi na pot.

Spčetka je še bila pot imena vredna. Ali potem! To vam je šlo po klancu in kamenju, po grapah in blatu, voz se je nagibal in premetaval, da sem čudno spregledavala in le čakala, kako se poberem izpod visokih koles. Znanka me je mirila, dostikrat je že prevozila isto pot, nazadnje se človek res vsemu privadi in če je bila grapa globoka in so se konji udirali do kolen, smo se že smejali navsezadnje, dokler nas ni polagoma vse minilo, kajti vožnja je že trajala ure in ure, začelo je že rositi povrhu, nobene vasi nikjer, le gozd, gozd in zopet dolinica in grički — dokler nismo že napol premočeni in polomljenih kosti dospeli do židovske krčme, kjer smo izstopili, da se okrepcamo in konji nahranijo. Umazana in pusta čifutska krčma — par potnikov Judov in Poljakov je sedelo poleg naše edine mize, razložili smo brašnje in postregli so nam z mlekom. Nebroj napol golih židovskih otrok, ki že v rani mladosti neverjetno očito razodvajajo svoj rod, se je prerivalo in z velikimi očmi radovedno zrlo na naš bogato obloženi konec mize. Prisedel je i Petro i njegov tovariš, pa se je začel pogovor, prve ukrajinske besede, ki sem jih čula in v svojo radost dokaj razumela. Pravili so znanecem, kaj vse se je bilo pripetilo v tem letu, odkar jih ni bilo med njimi, in kako malo so doživeli tu, med gorami, od sveta in boga zapuščeni.

Hiteli smo, da nas noč ne zajme, predno dospemo na cilj. Pred odhodom je še bolan Žid hitro izrabil priliko in pozval sopotnika zdravnika, nabralo se jih je nebroj, da izrabijo redko priložnost, saj bi lahko umrli v teh osamljenih krajih brez vsake pomoči. Tako se je zavlekla naša pot, navsezadnje je bilo vsem zadoščeno in skobacali smo se znova na z blatom in dežjem oškropljene vozove in naši vztrajni kmetski konjički so potegnili...

Dospeli smo proti večeru do prvih vaških hiš. Ozirala sem se naokrog polna pričakovanja. Predvsem pa me je presenetila prelepa, mala rusko-unijatska cerkvena, v podobi križa, iz lesa postavljena, v krasnih lesenorezanih kupolah. Da, te lesene ukrajinske cerkvice, v lilastem tonu, so nekaj čudovitega!

«Zdaj pride Žablje, naša vas, oglejte si žene, zavezujejo si že »po žabje« rute in tudi noša je že izpremenjena!» Peljali smo se še kake pol ure, ob Čeremošu, kajti naša vas je dolga 7 km, ljudje so se začeli odkrivati. «Slava bogu» in «kak se majete»? Pritekali so k vozovom in poljubljali roke, «Daj mi groš», so moledovali otroci in dirjali za vozom. «Na vike slava Bogu», smo odzdravljali na vse strani in med pisano množico ljudstva so pristali konji.

Huculska vas.

To ni običajna naša vas. Sličnih vasi sploh še nisem videla, kot so te naše Žablje. Na obeh straneh Čeremoša stoji ob glavni cesti, ki pelje iz Worohte v Kosow in naprej v 70 km oddaljeno Kolomejo, res nekaj belih hiš, a te so vse židovske, ki jih že od daleč po slogu spoznaš. «Handel toworow» Samuel Krumholz, in potem žid Glaser, žid klepar, žid pek —

vsi v črnem kaftanu in visokih črnih klobukih, so ti vedno uslužni, vedno na skok pripravljene in klanjajoči se. Šola in sodnija, nekje na drugem koncu notariuša in zopet pol ure oddaljena lekarna s starim magistrom, ki venomer klepeče in momlja, da te obide strah, če prideš k njemu in ti ne zmeša v svoji zmedbi strupa mesto zdravil. On je menda edini posetnik katoliške cerkve, ki stoji njemu nasproti, v vsej svoji jezuitski strogosti in samoti. Vedno je zaklenjena, nisem je videla od znotraj nikoli, le čula sem, kako si je v nedeljo pozvanjal sam, in dejali so mi, da si tudi sam prebira svojo katoliško mašo.

Kako vsa druga je maloruska cerkva! Z zidovjem je obdana in travniki, nasajenimi s češpljami, pod katerimi plega v nedeljah pisano ljudstvo, kadar prepeva v staroslovenščini pop svojo mašo v skoro prazni cerkvi; kajti svojo pobožnost ima to ljudstvo. — Zbira se ti počasi: zdaj pride gruča moških pri enih vratih, zataknejo si palice v tramovje pred vhodom, obesijo nanje klobuke, vstopijo v cerkev, a že so ti spet na klopici pred cerkvijo, zapalijo ljulke in se prično razgovarjati. Skozi druga vrata prihajajo ženske, v mehke čizme in rdeče pestole obute, klanjajo se ti do tal, poljubljajo tla, prekrizavajo in trkajo po prsih. — A kmalu izginejo na travnik pod senco dreves, zapalijo ravnotako svoje ljulke in maša je že davno minila, ljudstvo pa še poseda in pali pipe, ne meneč se, da je že poldne, nikamor se jim ne mudi.

A prava ukrajinska kula leži sama zase, kakor v gnezdecu kje med travniki ali v hribih, vsa obdana z leseno ograjo, svet zase, poln uboštva, skromnosti in toplote. Drugačni so naši domovi, a vendar te prešine, ko stopiš iz lesenega hodnika, ki obdaja skorajda vsako hišo, skozi miniaturna vrata v izbo, nekaj domačega in znanega. Pristnost slovanske duše spoznaš.

Z vso gostoljubnostjo te sprejmejo in ne morejo zatajiti veselja, da si posetil njih dom, ki je povečini umazan in reven. Toda dali bi ti vsega, česar premorejo, le to je boré malo. Mleko in hrindza (ovčji sir) to je vse, kar zamorejo postaviti predte, kruha nisem videla nikjer, le trdo, mrzlo, staro maligo (polento).

V kotu ob oknu je miza, okrog nje klop, v drugem lepo zidana peč, ki pa se ne kuri iz veže temveč v izbi, da je ta še bolj črna in okajena, a ima neko domačnost to prasketanje odprtega ognja v večernih urah. Tudi tako običajnih svetih podob in križa iščeš zaman v teh kotih. Stene so prevlečene s pisanimi papirji, porisanimi z ruskimi motivi, v bogatejših hišah visi na steni tudi vrsta lončkov, katere snamejo, da ti iz njih postrežejo. Osušena božična drevesca, vsa okinčana z zrezljanimi papirnatimi trakovi, vise nad mizo — sploh ljubi to ljudstvo okrasje in se rado lišpa in diči z najčudovitejšimi predmeti, samo da imajo blesk in kričečo barvo. Pa o tem drugje.

Naj omenim še postelj, oziroma kaj jim služi kot postelj, to je nekaki nizki mizi podoben lesen pod, ki ga pregrinjajo z ližnikom. Nanj ležejo napol oblečeni, le da si odvežejo tesne popruške, s katerimi so čezdan povite ženske. Ližnike tko sami iz volne domačih ovac, ki jo tudi sami barvajo. Ližnik pogrne na trdo, lepo zrezano leseno sedlo, kadar zajaše bogata Huculka konja. Z ližnikom pregrnejo surovo krsto, kadar odnesejo mrliča iz doma. Poleg izbe te s ponosom popelje bogata Huculka še v kamro, poseben prostor, kjer imajo spravljene vse dragocenosti, predvsem pa čudovite noše, kajti med njimi ne najdeš nití ene osebe, ki bi se osmelila «ubрати po evropejsko» (ubрати: obleči se).

(Konec prih.)

Yvette Guilbert - A. Debeljak

Molitev ubogih mater.

Marija devica, o mati iz raja,
videla si, kako besno razsaja
slepa in srepa togota ljudi
proti jagnjetu, sinu tvoje krvi,

Odpusti jim ti!...

Marija devica, o mati premila,
človeško sovražstvo li boš pozabila,
pa njih krvoločnost, ki bila
je Krista na križ ti pribila?...

Odpusti jim ti!...

Potem pa odpusti še nam,
teh norcev ubogim materam...

Marija devica, o mati presveta,
naših sinov hudodelstva nešteta
si videla: vso njih krivičnost in srd,
ničevost, zlobo, posmeh in njih črt.

Odpusti jim ti!...

Marija devica, o mati dobrotna,
nagnjenja dece si naše pohotna
videla, želje nizkotnih slasti,
pa grehe napuha in blodnje polti,

Odpusti jim ti!...

Potem pa odpusti še nam,
teh norcev ubogim materam!

Ti sama si mogla nam dati
Detece vzorno, preblažena mati.

A materam jadnim oprosti,
da smo svet posejale v bridkosti

z lažnivci,

z morilci,

z varljivci,

s kvarljivci,

z lahkoživci

in s pivci,

s tatmi, s kruhoborci,

pa z očetomorci,

s sladkostrastnimi pohotneži,

z mrkimi zlohotneži,

z opasnimi udarjenci,

živinskimi pokvarjenci!

Vsi ti blazneži razjarjeni

za sinove so nam podarjeni!

Marija, usmili se nas,

o Mati Tistega

najboljšega, prečistega,

Mati vseh mater,

odpusti nam!...

Marija, mati sedmih žalosti,

smiluj se naše prepalosti!

Mati vseh mater, za nas uboge

ublaži oči svoje stroge!

Marija, bolest neprestana,

Marija, mati svečana,

milost za človeško detinstvo

in za naše materinstvo!

Usmili se! Usmili se!

Po ženskem svetu.

Japonska žena.

Daleč, zelo daleč za nami je že čas, ko se je japonski ženski spol koncentriral samo v dva tipa: Geisha in Madame Chryzanhéme. Mnogo se danes piše o počasnem izginjevanju Madam Butterfly. V deželo rožnatega mandeljna, v kraljestvo fantastičnih barv, v čarodejstvo aromov in estetičnih harmonij se je prifitohapila in se ustanovila evropska civilizacija. Nežna mousmé, metulček ovit v svilen kimono, bolj delikatna od porcelana, izgineva.

Seveda se dobijo še Geishe, a ne več kot nekajd združene v Johiswaru, kateri je »žal« pogorel, nego jih vidimo po različnih evropskih zavodih. Na Japonskem so torej še vedno Geishe, — ali tipa Geisha ni več, — Dih Evrope je prevoril Japonki običaje, nošo in nje bistvo.

Japonka je bila vedno in ni morda ponekod še danes nič drugega nego sužnja, podložna ukazom in kapricam očeta, potem moža. Kot deklica nima pravice izbirati si sama moža. Slične «affaires» predlaga vedno posredovalec in ako v družini ženin uga-ja, ga deklica ne sme zavrniti. Ko se poroči, postane sužnja možu in deci. Brez izobrazbe je, pozna le glavne, priproste pojme o materinstvu, o kuhinji in veri; celo brez imena je, saj Japonke ne nosijo družinskega priimka. Njeno življenje je prazno, žalostno, brez luči in pravic, vsa njena leta potečejo v robstvu, kakršnega ni poznala nobena civilizacija razen egiptovske.

Njen mož in edini gospodar njen je človek, ki se odlikuje po izredni lenobi. Edina njegova zmožnost je, da se zna bojevati. Živi v popolnem brezdelju. Nag, kot njegovi pradedje z Malake, preleži ure in ure na tapetih iz kozuhovine. Zunaj pa v dežju in mraku, na solncu ali v snegu koplje Madame Butterfly zemljo, seje, seka drva, sključena pod težo vreče, v katero je položila kričečo deco; telo njeno je uvelo, roke trudne. — Nekdaj nežna punčka iz «biscuit-a» v največjem ubožstvu in z največjo malodušnostjo vleče to ničevno življenje, ki je že pri dvajsetem letu iz delikatne igracke napravilo spačeno, neznamo bitje, molčeečo, mrtvo senco, ne pa bitje.

Kakor indijske vere smatra tudi kitajska filozofija ženo za nižje bitje. Tozadevno budistično naziranje je tako nasprotno individualističnim kristjanskim idejam, da se nam zdi mnogokrat naravnost nezmi-selno. Med pristaši evangelske morale je zelo poznan učitelj Goukonzawa, ki je z globoko nežno branil pravice japonske žene. Med osnovnimi načeli trdi Goukonzawa, da ne omalovažujejo žene samo radi po-manjkanja izobrazbe, temveč je temu kriva

poligamija, ki je navdahnila svet z mrzlim preziranjem ženskega ugleda in časti S tem je veliki moralist zadel ob granitni zid japonskih navad in tradicij. A vendar si je pridobil veliko četo pristašev, ki si prizadevajo, da bi se zopet povrnila Amoterm (boginja Solnce) v cvetečo deželo in bi tako zasijalo solnce na obzoru ženskega napredka.

Opisano podcenjevanje ženskega bitja je privedlo moderno misleče ženske v Orijentu, da se mnoge odpovedujejo zakonu. Japonka, ki je dovršila študije na zapadu in si tudi prisvojila neodvisno mesto, bi se ne odrekla tej svobodi in prostovoljno postala sužnja možu. V zelo zanimivi knjigi «Le nouveau Japon» pripoveduje André Bellesort, kako se je slučajno seznanil na obisku pri nekem univerzitetnem profesorju v Tokiju s tako emancipirano žensko. »Prisodil bi ji bil dvajset let, imela jih je trideset. Majhna, gracijozna, prava miniatūra, bila je ponižna kot zadnja Japonka. Nekdo izmed povablencev mi je omenil, da se ona gotovo ne bo poročila; kajti tako vzgojena ženska, kot je ona, bi nikakor ne stopila v zakon s posredovanjem posredovalca, Japonci pa tudi menijo, da je ženska, ki je že v štirindvajsetem letu, prestara za zakon in tudi nevarna, kajti preteklost tako stare »device« ne more biti gotovo več čista! A Bellesort je tudi opazil, da so si mladenke priborile nekaj več neodvisnosti; postale so bolj proste, bolj živahne. Ne nosijo več kimone s širokimi rokavi in širokim pasom, zavezanim zadaj, ki je zelo kvaril linijo njih telesa. Moderni kimono ima ozke rokave ob zapestju; pod kimono nosijo »hokama«, to so hlače, široke kakor krila, katera so pa pretvorile v pravo krilo, stisnjeno v pasu.

Popolna novost so telovadni tečaji, uvedeni skoro v vse višje in nižje ženske šole. Male Japonke, oblečene v sive kostume, skačejo, tekajo, plezajo. Take vaje jim bodo gotovo dala neko novo eleganco, ki bo pa zelo oddaljena od tradicionalne japonske elegance. Bo li tudi duh sledil razvoju telesa? Se bo li Japonka popolnoma osvobodila ostarelih predsodkov? Na tisoče in tisoče Japonk študira danes, a emancipiranke tvorijo med njimi še vedno absolutno manjšino.

Japonski feminizem je izključno revolucionarnega značaja, naperjen proti družinski organizaciji, katero hoče na vsak način preobraziti in ne uničiti. Japonske feministke hočejo izboljšati moralno in juridično stanje ženske vseh slojev. Te feministke se delijo v dve kategoriji: tiste, ki hočejo mirnim potom doseči svoj cilj, propagirajo svoje ideje v člankih in na predavanjih; druge, bolj vihrave, obračajo nase pozornost z

različnimi, še precej hrupnimi manifestacijami. Predstavnici prve skupine sta pisateljici Yosano-Akiko in Niujake. Druga stranka ima za svojo zastopnico Akiko-Hirazonko. Kmalu potem, ko je Akiko-Hirazonka zapustila žensko univerzo, se je postavila na čelo ženskega pokreta in čez par let je že ustanovila in sama vodila literaturno društvo «Leito-sha» ali «Bas-Bleus». Po vojni je spet organizirala razpusčeno društvo in v časopisih iz tistega časa lahko čitamo sledeče: «Naše društvo bo delalo in se trudilo, da privede japonsko ženo do njenih pravic. Dva načina sta, pod katerima lahko razumemo feminizem: Zagotoviti ženi boljši položaj in prostost, kakor je je deležen moški, ter jo emancipirati. Mnogo društev je bilo ustanovljenih in deluje za dosego tega cilja. Naše društvo pa deluje in razvija drugo teorijo in naša propaganda temelji na načelu: izenačiti žensko z moškim; razmakniti njeno delovanje v krogu družine; priznati nji kot materi in ženi večjo važnost, kot je je danes deležna; ščititi matere in otroke ter zatreti vse, kar je na škodo skupnim družinskim potrebam. Upamo, da bo ta naša izjava zagotovila in umirila nazadnjake, ki napačno umevajo žen: oko emancipacijo, češ da samo uničuje družine.»

Ustavni pokret v letu 1889. je dal Japoncem nekoliko večjo politično prostost; prva socialistična agitacija je mnogim dala priliko, da so si spet prilastili nekdanje pravice; potem je prišel še literarni naturalizem, ki je naučil nadvlado čustev.

Po novem revolucionarnem duhu je ženska občutila vso nečast svojega položaja. Obsodila je zakon, v katerega je bila prisiljena potom posredovalcev in brez ljubezni; obdolzila ga je prostitucije in povedala, da je pripravljena priznati prosto združitev moža in žene brez katerih koli vezi.

Rodil se je tedaj pravi naturalizem. Toda pravi feminizem se je pojavil šele leta 1910, in prva propogandistinja tega feminizma je bila pisateljica Yosana-Akiko. Skoro slednje njeno delo svetuje ženi, naj si privojsi večje energije. «Edino sredstvo, ki vam bo pomagalo in vas rešilo iz nesrečnega položaja «večne sužnje», je stalno vezbanje vaše volje, vaše inteligence in ohranitev vseh drugih vaših zmognosti.»

Iz teh njenih besed vidim, da hoče pisateljica Akiko iz feminizma napraviti zdrav, energično in rodovito disciplino.

Iva Breščakova.

Materinstvo.

Splošno vidimo, da danes otroci več ne spoštujejo starišev tako, kakor so jih nekdanj. Ugovarjajo jim, prezirajo in omalovažujejo jih, da se marsi-

kateri materi natihoma porosi oko, ko se čuti ponižano od lastnega otroka.

Kaj je temu vzrok?

V prvi vrsti napačna vzgoja. Stariši predradi kažejo otroku svojo ljubezen; v igri z njim se ponižajo, kakor bi bili otroku vrstniki, prerokajo se po otroško z njim; oni za šalo, a dete vzame za resno. Kmalu zraste v njem zavest, da je sam toliko kakor stariši — če ne morda še nad njimi! Gledala sem malo deklico: igrali sta se z mamo tako, da sta obe zaporedoma udarjali po maminem kolenu. Deklica je spočetka udarjala rahlo in po taktu, a kmalu je začela prehitovati mater, njeni udarci so postajali vedno hitrejši in močnejši, naposled je začela mahati mamo po roki, po obrazu — kamor je padlo, prejšnji prisrčni smehljaj se ji je spremenil v razposajen samozavesten izraz. Mati je v pravem času spoznala svojo napako in prišla hčerko v strah. Od takrat dalje je pri vseh igrah previdno čuvala razdaljo med seboj in otrokom in deklici ni nikdar več prišlo na misel, da bi bila z roko ali z besedo uža: lila dostojanstvo matere. Kolikokrat vidimo očeta, ki je ponosen na otroka, če ga udari ali mu zabrusi rezek odgovor! Iz otroške nevednosti pa se bo prekmalu razvila ošabnost in predrznost, ki bo potepotala očetovo dostojanstvo.

Stariši se navadno ne zavedajo, da imajo do otrok veliko več dolžnosti, kakor jih čutijo. Otroci pa bodo imeli do njih le toliko spoštovanja, kolikor jim ga zbude stariši s svojim delom in vedenjem. Očeta pisanca se bodo otroci le bali, spoštovali in ljubili ga ne bodo, pač pa bodo tajno čutili do njega preziranje in očitania. Kaj naj šele čutijo do matere piianke! Mati, ki se rada preraka s sosedomi in zapravlja čas z opravljanjem, pada v oči otrokovih. Še bolj pa se poniža pred njimi, če v pričlo njih laže možu. Taka mati naj nikar ne pričakuje, da jo bodo otroci spoštovali. Četudi morda materina laž njim samim koristi (da jih reši kazni in dr.), ne bodo v tem videli dokaza materine ljubezni, nego jo bodo še do poznih let ohranili v spominu kot lažnikovo. V tem pogledu mnogo greše stariši tudi takrat, ko jih neopravičeno zagovarjajo pred učiteljem. Otrok ni spisal nalože iz zanikrnosti; materi se smili, pa napiše učitelju ničev, izmišljen zagovor. Otrok ne bo čutil do tega čina hvaležnosti; zdelo se mu bo samo ob sebi umevno, natihem si mu pa še notiral v spominu: mati se laže, ne spoštuje resnice. Božve ob kateri priliki mu bo spomin na take primere položil na jezik bridko žaljivko do matere.

Otroci, ki so pričla pogostim preprirom med stariši, tudi ne morejo čutiti spoštovanja do njih. Koliko zagreši mati, ki odkriva

deci napake očetove! In kako velik je zločin očetov, ko se vpricho otrok znaša nad ženo, jo sramoti in ponižuje. Če so otroci uverjeni o nedolžnosti in poštenosti matere, se bodo z vso ljubeznijo zavzeli zanjo in oče jim bo le tiran, pred katerim se morajo tresti. Izginila bo ljubezen do nje, ali zato naj oče ne misli, da se bodo otroci približali njemu. Podcenjevali bodo mater, pa zaničevali tudi nje, Sveta dolžnost moža in žene je, da zakrivata medsebojne napake pred otroki. Kar si imata očitati, naj storita na samem, vpricho otrok pa se vedita dostojno in z vzajemnim spoštovanjem.

Z veseljem moramo ugotoviti, da so danes vedno redkejši primeri, kjer bi se izobražen otrok sramoval svoje manj izobražene matere ali očeta. Če se pa vendar to zgodi, se svet vsakokrat brez pomisleka zavzame za roditelje in ostro obsodi tako hčerko ali sina. Ni je večje napake na otroku, nego je omalovaževanje do starišev. V tem primeru svet ne pozna odpustčanja in prav je tako!

Higijena.

Ribje olje je že jako staro zdravilo, pa tudi moderna zdravniška veda ga toplo priporoča. Dobiva se iz jeter trske (polenovke, štokfiša), ki živi bolj v mrzlih krajih. V največji množini živi ta riba okoli Nove Fundlandije v Sev. Ameriki. Ribje olje ima v sebi jod, brom, železo, arzenik in fosfor. Dobi se v različnih preparatih. Zdravniki ga predpisujejo slabokrvnim in šibkim osebam, posebno pa otrokom, ki so skrofulozni ali ki imajo slabe kosti (rahitika). Ker je tako masno in ima neprijeten vonj, ga težko pije, posebno v vročini. So tudi ljudje, katerih želodec ne prenese tega olja. Zato se najlažje uživa pozimi. Otrokom zadostuje po ena, dve žlici in sicer mali, pred kosilom in večerjo. Ker ima tako močan duh, se ga posebno otroci jako branijo. Najbolje je, izpiti takoj za oljem kaj takega, kar se poda k masti, n. pr. toplo kavo, limono, ali pa vodo, pomešano s par kapljicami vina, da malo kisne.

Podvezi. Še vedno se dobre ženske, ki nosijo podvezi pod kolenom ali nad njim. Ko se zvečer sezuvajo, opazijo tam, kjer jih je stiskala podvez, modrikast rob, pod tem pa napete žile. Ker jih srbi, se drgnejo, da zopet spravijo kri v pravilni obtok. Skoro robena taka ženska se ne zaveda, kako škodujejo podvezi njenemu zdravju in tudi lepoti. Nabrekle žile, katere ima marsikatera ženska, navadno niso posledica porodov, kakor mislijo, nego so jih povzročile pod-

vezi. Prav tako nastanejo tudi podplute temne lise ali celo rane, ki jih večkrat vidimo pri ženskah po nogah.

Nogavice se morajo pripeti na poseben pas, kar ni samo bolje za zdravje, nego je tudi lepše, ker je nogavica bolj napeta.

Protí nahodu in prehlajenju pomaga jodova tinktura. Kupi se v lekarni. Ko začutiš, da se ti začinja razvijati nahod, kani v čašo vode 1 kapljico joda in izpiji. To lahko ponoviš še dvakrat, tako da izpiješ 1 čašo jutraj, drugo popoldne, tretjo zvečer. Osebam, ki so občutljive na pljučih, pa zdravniki odsvetujejo vživanje joda, ker vpliva razdražujoče in bolnik kmalu začuti bolečine.

Za kurja očesa in otiske je glavna pomoč, da ne nosiš obutve, ki tišči. Otiske dobiš tudi od prevelikega in težkega obuvala; od podplatov, ki niso delani po nogi, se dobijo prav boleči žulji, «ognjetinci» imenovani, ki pečejo kakor ogenj; dobijo se pa tudi boleči žulji in mehurji od opetnic, od nagubančene podloge, od jedkega prahu, od strupene barve nogavic, od raztrgane ali nabrane nogavice. Prvo in glavno zdravilo za vse to je snaga. Noge je treba često umivati in pregledovati. Najboljše je, če preobuješ večkrat obutev in obuješ vsak dan druge nogavice, česar pa zdaj ne zmore vsak. Na vsak mehur in odtisek je treba zelo paziti, ker se prikrade rado zastrupljenje in če tudi ne takoj, pa pogostoma začne v starosti boleti noga od udarca ali pritiska, ki si ga dobil v mladosti.

Zdravila za kurja očesa, ki se ponujajo po časopisih, so pogostoma iz jedke tvarine, ki škoduje, če pride v kri. Znani so slučaji, da je spravilo neprevidno ravnanje s kurjim očesom človeka v prerani grob. Domača sredstva so: Vroča kopel v kostonjevi izkuhi (dve pesti divjega kostonja na 4 litre kropja) omešči trdo kožo, če navežeš potem še košček limone, čebule ali česna, ali obliž iz terpentinove smole ali obkladek iz ržene na mleku kuhane moke ali v maslu ali v kisu namočenega kruha, ali obliž nstrganega mila, ali iz terpentinovega olja. Taka sredstva je treba devati par dni ali noči. Najbolj pomaga, če ne obuješ takrat nič in ima noga mir.

Če se je vnelo kurje oko ali otisek, potem mora noga mirovati in treba je menjavati obkladke od limone, terpentina ali žganja, dokler ne neha bolečina. Vneto kurje oko se ne sme rezati ali zbadati. Po vsakem rezanju kurjega očesa razkuži z žganjem, da preprečiš pritaknjenje. Ako je prišlo do krvi, namaži rano z jodovo tinkturo ali obvij o krpo, namočeno v žganje ali terpentin.

V. M.

Kuhinja.

Kvaša za govedino. PODEŽELSKA gospodinja si meso kupijo v večjih količinah, ker je mesar daleč. Meso je treba v kvaši hraniti in to je za večerje zelo dobro in izdatno. Vzemimo malo možganov, možga, slanine, narazane sunke, par nageljnovih klinčkov, muskatovega cveta, lorborjev listič, čebule, limonove lupine in močnega vinskega kisa. Vse to pokuhaj z vodo, potem ohladi in v to ohlajeno kvašo vložijo govedino, seveda lepše kosce brez kosti in brez žil ali zareberno pečenko. Kadar jo potrebuješ, postopaj kakor z divjačino in daj poleg smetane še kapare v omako. Druhih začimb kot te, ki so tu navedene, ne vmešavaj, da ne izpridiš okusa. Kvašo prekuhaj vsak drugi dan, sicer splesni in se meso nazvame plesnovega okusa. Otrokom zabeli s to omako polento ali žgance, kar je boljše kot zabela s čisto mastjo.

Nadevi za omelete. Najbolj znan in priljubljen je nadev iz marelične mežge. PODEŽELSKA gospodinja si te mežge ne morejo vedno oskrbeti, čeprav bi z omeleti rade kosilo izboljšale. Nadev iz špinače je prav dober. Špinačo skuhaj kot za prikuho in namaži omelete tako kakor z mežgo. — Prav okusni so, tudi če so potreseni z naribano čokolado. Sirov nadev je zelo fin. Vmešaj eno žlico surovega masla s 3 rumenjaki, dodaj skodelico naribanega kmečkega sira, nekoliko smetane, sladkorja in prav malo soli, dalje nekoliko drobnih drobtin in sneg ter rozin ali vinskih jagodic za okus, toliko, da se pozna, da so vmes. Potem zavij omelete in prav lepo naloži na pomazan pekač in še enkrat v prav vroči pečici prepeči. Tako kipnejo in nadev se ogreje, ker mrzel ni dober. Potrosi s sladkorjem in lepo naložene daj na mizo. — Pa tudi šato vseh vrst, zlasti kavov šato, se zelo prileže kot nadev za omelete. Pečena pretlačena osladkana jabolka, pražene suhe češnje, to se lahko porabi za nadev namesto sladke mežge. Pa tudi mešanice finih zrezkov iz vegetarianske kuhinje, na pr. karfiolni, grahov itd. Tudi nadevi iz faširanega mesa vseh rib in ptičev so dobri.

Čokoladna torta. Mnogo je receptov za to torto, a prav malo res dobrih, ker moka ni dobra v čokoladni torti. Naredi jo cmokasto ali celo težko. To navodilo je prav dobro: Devet rumenjakov, 24 dek stolčnega sladkorja mešaj pol ure. Potem primešaj 14 dek na toploti omeščane čokolade in 12 dek zribanih mandeljnov (z lupino jih zribaj), dalje 6 dek drobtin od prav dobrih žemljic in sneg iz devet beljakov. Glazura bo čokoladna. Nadev: Ko bo torta pečena, jo prereži in namaži s sledečim nadevom: Mešaj 14 dek čurov, masla, 10 dek sladkorja, 5 žlic

ruma, 3 velike žlice naribanih pistacijev. To mešaj pol ure. Nadev bo lepo bel v torti.

Dobro pecivo in po ceni. Naredi testo iz ½ kg moke, 1 jajca, 10 dek surovega masla, 12 dek sladkorja, malo soli, 1½ pecivnega praška, mleka, kolikor se rabi, da ni testo premeško in ne pretirno. Razdeli na dva enaka dela, zvaljaj, kolikor hočeš debelo. Položi prvega na pomazan pekač in namaži z marmelado; zvaljaj drugo polovico ter čez pokrij. Peci približno pol ure, pečeno zreži za prst dolga in tako široke kose.

Orehovo pecivo. 14 dek sladkorja mešaj s štirimi rumenjaki, 14 dek zmlatih orekov, sneg iz 4 beljakov, obrabene limone za duh ter dve pesti kruhovin drobtin. Peci počasi v podolgačem modlu, približno ½ ure. — Op.: Primešaj prej sneg, potem orehe in drobtine, sicer je trdo. Lahko se oblije s poljubnim ledom ali pa samo s sladkorjem potrese.

Kako še lahko priprosto porabimo kuhano govedino, ki je ostala? — V matici razcvremo čebule kakor za golaž, potem pridenemo govedino, zrezano na večrjo.

Juha s skutu. V šalici mešamo malo mleka in par žlic skute, da ni več štrukeljčkov. Na ognju imamo pripravljen lonec kropa, v katerega vlijemo razredčeno skuto. Ko malo prevre, je gotova. Izboljšamo jo še z malim koščkom surovega masla in pa z 1—2 jajcema, ki jih dobro stepemo. Osolimo po okusu.

Pšenična juha gotovo ugaja tud otrokom. V mleko umešamo par žlic bele moke, da je gladko tekoča. K ognju smo že pristavili mleko z vodo in ko zavre, vlijemo vanjo moko. Ko dobro prevre, pridenemo še košček surovega masla in pa 1—2 dobro stepeni jajci. Da se jajca ne zakrkejo in ne napravijo cele zaplate, vmešamo med jajci ko jih stepemo, par žlic vode ali mleka.

Gospodinjstvo.

Gojimo zajce. Gotovo bo to moje navodilo bolj primerno za gospodinjstva na deželi, oziroma vsaj za one, ki imajo na razpolago mal zelenjadni vrt ali pa travnik.

Zajec je pravzaprav dragocena domača živalica, ker nam vse od nje prinaša korist, bodisi koža, meso ali celo odpadki. Zajčjereji se ne pripisuje ona važnost, ki jo ima, in vendarle bi lahko sleherna gospodinja na deželi pomnožila dohodke.

Vzrok, ki navadno plaši pred zajčjerejo, je strah pred kako kužno boleznijo, ki potem zatre v kratkem cel zarod. Ali mnogokrat, ako ne skoro vselej, je splošni

umrljivosti zalege kriva nepravilna in neprimerna oskrba ter nesnağa in slabo hranjenje.

Hlevčki za zajce morajo biti prostorni, svetli, zračni in solnčni, ali navadno so temni, mokrotni, umazani, brez zraku in svetlobe. Živalice v takem ne morejo uspevati, vsled zanikrne oskrbe slabe in pogojne. Ako pa poskusimo s primernimi svetlimi, prostornimi, suhimi hlevčki, pa bo imel zajec lep zarod in bo močan in lep ter bo s svojim okusnim mesom in lepim sukničjem dosegel v prodaji čim višjo ceno. Sedaj, ko je kožuovina tako v modi, pač ne smemo zametovati onih lir, ki jih lahko izkupimo za cele popolne kože, ki so seveda tem dražje, čim lepše so.

Zajcu je treba vsaj vsake tri do štiri dni sveže nastelje, to se pravi, da mora biti hlevček vedno snažen. Kar se tiče hrane, jedo zajci sploh vse in tudi dosti. Poleti se hranijo največ s travo in tedaj stane prav malo njihova prehrana. Paziti je treba, da ni trava mokra; najboljšje je, če se nabere prejšnji dan, da se zelenjava že malo osuši, ker bi mokra trava ali zelenjava žival lahko napenjala in bi vsled mokrotne zelenjave tudi poginila. Zajec rad gloda zelje, solato, radič, deteljo, matavilec, splošno vso zelenjavo s travnikov in vrta. Malo ovsu vsak dan ga posebno krepí. Po zimi pa, ko manjka sveža zelenjava, je vsakovrstne gomoljike, krompir, peso, zrzano na drobne koščke in z otrobi pomešano. Treba je tudi, da ima zajec v hlevu vedno dovolj čiste vode, posebno po zimi, ko mu manjka kušana sočna hrana. Jako rad ima olupke kuhanega krompirja, mešane z ovsenimi otrobi.

Ko so zajčki stari tri mesece, je treba ločiti samce od samic, da se ne napadajo. En sam samec, ako je dobro rejen, zadostuje precejšnjemu številu samic. Spuščajo se pa zajke približno v 7 ali 8 mesecu. Brejost traja 30 do 31 dni. Ne sme se ji pustiti rediti več kot 8 mladičev hkrati; za večje število bi ji primanjkovalo mleka. Ako se računa povprečno šest zarodov letno, vsakokrat približno osem mladičev, da vsaka zajka najmanj 36, največ 48 zajčkov na leto.

Omenila sem, da imamo od zajca lahko precejšen dohodek; za 3-mesečnega, dobro rejenega zajčka že dobimo nekaj liric; za 7—8-mesečnega, ki tehta že precej, pa toliko več, ker ga prodamo na težo; ostane nam pa še koža, ki jo tudi z lahkoto vnovčimo. Odpadki nam pa služijo kot gnojilo in jih tedaj tudi ne smemo omalovaževati.

Iz tega sledi, da je za gospodinjstva na deželi vsekakor koristno, ako se potrudijo tudi malo z zajčjerejo; pri razmeroma malem trudu imajo le dober dohodek.

Rosandra.

O lepem vedenju.

(Nadaljevanje.)

Vnanjost.

Ne zadostuje, da si samo pri slučajnem srečanju obziren in vljuden, ampak vsak posameznik se mora pri vsaki priliki podvreči različnim pravilom bon tona, katerih znanje je neobhodno potrebno za izpopolnitev dobre vzgoje.

Že po vnanjosti, po kretnjah in ponašanju se lahko sodi vzgoja človeka.

V zanemarjeni obleki ali frizuri ne smeš med ljudi. Dobro vzgojena dama ne gre z doma brez klobuka, izjemno k večernim prireditvam. Črez večerno obleko se ogrne vedno plašč, da po ulici ne vzbudiš pozornosti z obleko. Tudi gospodje oblečejo plašč črez večerno obleko.

V domači obleki in copatih se ne kažemo iz hiše, to bi značilo premalo samozavesti.

Neprijetno bi bilo, v zanemarjeni obleki vrečati znanca, ki te mogoče ustavi ali pa te zanalašč ne opazi, če se celo ne začudi tvoji vnanjosti.

Ni treba, da smo oblečeni po najnovejši modi, tega ne utрпи vsak; to pa, da je obleka čedna in pravilna, je vsakemu mogoče.

Dama nosi na ulici vedno rokavice.

* * *

Če kak mimoidoči iz katerega koli vzroka vzbudi tvojo pozornost, ne kaži javno vidne radovednosti. Ne oziraj in ne obračaj se na ulici, ne kaži s prstom, ne smejaš se glasno in ne ustavljaš se ob vsaki priliki.

Če te revež na ulici poprosi miloščine in mu ne moreš ustreči, se tiho oddalji; če ti revež sledi, mu vljudno povej, da nimaš ničesar pri sebi, ne smeš pa se obregnuti obenj radi njegove nadležnosti. Ubočajme daj neopaženo in enostavno.

Če krošnjar ponuja blago na ulici in blaga ne potrebuješ ali se ti zde cene pretirane, ne delaj neprijaznih opazk in ne odsvetuj drugim kupcem.

* * *

Vljudnost nasproti tujim ljudem se od vljudnosti do znancev nekoliko razlikuje. Če gospod tuji dami pomaga pri vstopu v električno železnico in se prične nato do; mače pomenkovati z damo, se smatra to za neprimerno vsiljivost. Za damo je umestno v takem slučaju, da se oddalji od nadležneža s hladno vljudnostjo.

V trgovini.

Ko vstopiš v trgovino, vselej pozdravi. Gospod se odkrije in, če so dame v trgovini, se govori napol glasno. Ne zahtevaj in ne kliči od daleč. Ne obtipavaj blaga po nepotrebnem. Ne premikaj in ne pri-

jemlji stvari, katerih ne misliš kupiti. Ne grajaj, če ti blago ne ugaja. Uslužbenec v trgovini nazivljaj »gospod« ali »gospodič-na«. Ne povzročaj sitnosti uslužbencu, ki ni spreten, izpreglej mu njegovo nerodnost. Ne vtikaj se v kupčije drugih, ki poleg tebe izbirajo blago, in ne izprašuj jih za mnenje, kadar kupuješ. Tvoje nakupovanje jih ne zanima; in pomisli, da ima vsak človek drugi okus. Uslužbencem v trgovini se ne dače napitnina, razen v slučaju, če so ti napravili kako posebno uslugo. Vajencem pa sploh ne, ker ne smejo imeti denarja. Ne pripoveduj uslužbencu svojih privatnih zadev in ne bahaj se pred njim.

Na stopnicah.

Dobro vzgojen gospod vsakega, ki ga na stopnicah sreča, pozdravi. Dami ali starčku se gospod na stopnicah umakne k zidu in odkrije. Če je gospod na začetku spodnjih stopnic, mora stopiti pri srečanju dame par stopnic nazaj, da so proste cele stopnice.

Tudi pri srečanju med vrati stopi mlajša očeba nazaj in pusti starejšo osebo naprej. Gospodje se vedno umaknejo dami.

V vozu.

Častni prostor v kočiji ali avtu je zadaj na desni. Mož sedi na levi svoje žene. Če je poročeni par v družbi prijateljice, gre častni prostor nji. Na njeni levi strani sedi gospa in nasproti gospod.

Gospod prepušča vedno poročenemu paru zadnja dva prostora v kočiji.

V vozu s štirimi sedeži sta zadnja dva vedno za starejšo in odlične osebe; in, razume se, za dame pred gospodi.

Med prijatelji in prijateljicami enake starosti ali enakih poklicev sede prvi, ki vstopi v voz, v kot, ki je nasproti odprtim vratom. Ostali sedejo poljubno na desno ali levo.

V kočiji gospod, ki spremlja dame, ne kadi. On jim pri vstopu in izstopu pomaga, on daje kočijažu ali soferju navodila.

V cerkvi.

Neglede na religiozni čut se moramo v cerkvi ali v templju skrajno spoštljivo vesti. Cerkev je kraj molitve. Če sam ne moliš, ne moti drugih vernikov.

Molk v cerkvi je obvezen in če je človek primoran, kaj komu povedati, naj to stori kolikor mogoče tiho.

Mnogo ljudi je, ki v cerkvi nasproti sodesu ne morejo opustiti opomb glede cerkvenega petja, pridigarja ali glede tega, kar se godi pred oltarjem, ali celo glede navzočih in njih oblek. Ne pozabi, da cerkev ni gledališče niti ne salon. Če ne moreš premagati raztresenosti in zvedavosti, prizanašaj vsaj navzočim in jih ne moti. Ne glej in ne opazuj cerkovnika, ki nabira milodare po cerkvi, če mu ne misliš dati

prispevka, ali se oprostiti, da nimaš pri sebi denarja; tudi se ne brigaj, koliko dajejo drugi v pušico. Cerkovnik ne sme gledati v roko, ki daje milodar.

V cerkev hodi v primerni obleki. Dame se ne smejo oblačiti za v cerkev tako, da bi njih obleka in vonj parfumov vzbujala pozornost drugih in motila s tem vernike. K cerkvenim obredom se pride točno in se pred zaključkom ne odhaja.

Med cerkvenimi obredi se obdržijo rokavice na rokah. Samo kadar gremo k obhajilu, si rokavice slečemo pred obhajilno mizo.

Gospod, ki spremlja damo, ji ponudi blagoslovljeno vodo na omočenem prstu. Dvem osebam hkrati se to ne dela. Tudi mlajša dama ponudi starejši dami, četudi nepoznani, blagoslovljeno vodo.

(Dalje prih.)

Iz naše skrinje.

Ničza in običaji v Tržaški okolici.

Zdi se mi vendar primerno, da se še spominjamo starih navad in jih morda zopet dvignemo k časti in zvestemu praznovanju.

Spominjam se mladinskih let: papa je učiteljval na deželi, in življenje na deželi, kakor je že brez posebnega živahnega vsakdanjega prometa, mi je vendarle pokazalo svoje tako mikavno, prijazno in vabljivo lice, da še danes hrepenim po njem, pa ne le tako, kakor si starejši človek zaželi v mladosti, ampak ker mi je težko po navadah, praznikih in drugem veselju; saj šele danes spoznavam vso lepoto takratnega življenja in vidim tudi, da so stare kmetške navade res v popolnem skladu z življenjem na deželi.

1. Opasilo.

Bivali smo v bližini Trsta in opasilo — praznik vaškega patrona — se je praznovalo z veliko svečanostjo. Opasilo je bilo navadno v nedeljo pred dotičnim svetnikom — V soboto večer so se zbrali najboljši pritkovalci in so z najlepšim pritkovanjem naznanjali praznik, ki je bil s tem že uveden. Ves dan in celo ves teden preje so temeljito čistili po hiši, vse kote so pomotali do dobra, prah in pajčevine iz najbolj skritih kotov so očedili, lesena posoda se je morala beliti kakor nova, obroči na škafih in vedrih so se pa svetili, kot da so zlati.

Pred hišo, po dvorišču in okoli hleva je bilo vse lepo pospravljeno, vse poljsko orodje v redu, no, prav tako, kakor se spodobí ob največjem prazniku.

Seveda pa je bilo treba skrbeti tudi za oblačilo, kajti na tak dan je moral biti vsaj en komad obleke nov in nihče bi se ne bil upal pokazati, posebno ne mladina, brez nove obleke. Fantje so si napravili narodno nošo s kratkimi širokimi hlačami, s slam-

nikom z lepim trakom in šopom cvetic. Dekleta pa, povem kar po domače: «kamžot», bel, lepo polikan v gube, vezen in obšit v raznih živih bojah; svilen predpasnik z dolgimi svilenimi trakovi, platnenc, bogato vezene robce, poškrbljene in trde, za na glavo in črez prsa, ako si niso rajši preskrbele lepega svilenega za okoli vratu z dolgimi resami (franzami).

Svilen predpasnik je bil večkrat tudi kar dvojen: spodaj bolj teman, na lice pa lepo rožast. Nogavice so bile bele, doma pletene, s kakim lepim vzorcem, čevlji pa posebne vrste z malo kokardo v raznobarnem usnju.

Mestne noše tak dan niso imele vrednosti, na tako velik domač praznik je ni hotel nihče poznati, čeprav se je ob delavnikih že silila iz bližnjega mesta, le domača narodna noša je bila v časti in komaj dovolj dobra. Saj pa je bila tudi dragocena, dosti več blaga je bilo treba zanjo, ali zato je pa trajala tudi dalje, takorekoč iz roda v rod. In kdo bi se pri današnji hitrici pač še vkvarjal z dolgotrajno vezenino, ko morda le hiti naprej in si za vsako sezijo izmislil kaj drugega.

Ali kako so pa bili lepi oni široki rokavi, ki so se kazali izza «kamžota», z živim robom širokim kakih 10—20 cm in popolnoma prepreženim. Kako lepi so bili «kamžoti» iz belega platna ali finega muselina; beli za dekleta, črni za poročene, z vso ono pisano vezenino in nagubani. Pa vse domače delo, od platna pa do dogavic; plisanje je bilo delo domače umetnice, ki se je tedne prej trudila, da je zadovoljila svoje prijateljce. Pa robci za na glavo; kako lepa je bila bela vezenina, kako je bilo treba paziti, da so bili dovolj poškrbljeni in lepo gladko zlikani. Istotako tudi oprsni robci, bodisi beli platneni z vezenino ali pa svileni, s svilenno vezenino in dolgimi resami iz težke svile. — Kako je vse to krasilo stasite, rdečelične vaške lepote!

Seveda je bilo tudi takrat nevosčljivosti, jeze, no pa je bilo tudi zdravega, pravega tekmovanja. Dekleta so pač skrbela, katera bo lepša, ali zato so si ustvarjala zalogo komad za komadom, nekaj zaklad, ki ni zapadel kaprici boginje mode, ker ga ni bilo treba preminjati ali zavreči vsako sezijo, ampak je trajal za vse življenje, tudi za hčerko.

Za opasilom je bil seveda prihodno nedeljo ples. Naj dandanes le grmijo proti plesu, naj prepovedujejo veseljačenje, tak ples — enkrat na leto — na prostem gotovo ni bil ne tako pohujšljiv ne tako razuzdan, da bi si ga mladina ne bila smela privoščiti. Fantje, to so bili tisti, ki so plačali takozvano fantovščino, so si že prej preskrbeli vaške godce, kakih 15—20 po številu.

Na trgu sredi vasi je rasla velika murva, okoli nje je bila kamenita klop, in to je bilo središče, že od nekdaj določeno za plesišče, katerega so fantje z napeljavo zemlje lepo popravili vsako leto in ga ugledili, seveda v prostovoljni roboti, Ob strani so napravili iz desak in tramov oder za godce. To niso bili kakšni navadni vaški škripači, ampak izurjeni in izučeni na godala in ki so ce že po zimi vadili za nove poskočne in okrogle, valčke, polke in mazurke, kajti sramota je bila za fante, ako niso imeli godcev v redu.

Izmed fantov so se zbrali 3—4 partnerji, ki so bili pravzaprav voditelji in reditelji plesa.

Na dan patrona je bil tudi semenj, trgovci in krošnjari so pripeljali vsakovrstno blago, suho robo, slaščice in igrače ter razpostavili po trgu stojnice, katerih pa navadno pred nedeljo niso podirali; saj so prihajali ob takih prilikah ljudje iz bližnjih vasi in so poskrbeli, da ni bilo treba trgovcem nositi blago s trga. — Praznik sam ni bil popolnoma zapovedan; praznovanli so ga le z opasilom in s plesom, kajti obe nedelji sta bili posvečeni praznovanju patrona. Ko se je v nedeljo popoldan končal popoldanski blagoslov, se je začela vaška veselica v pravem pomenu. Partnerji so šli po godce, s temi so napravili obhod po vasi; pred šolo in duhovnikovim stanovanjem, kakor tudi pred orožniško postajo ter pred gostilno, ki je bila izbrana kot sedež veseliteljnega odbora, go zasvirali par komadov in partnerje so seveda rade volje sprejeli kak prispevek za plesne stroške ali pa za kozarec vina žejnim grlom.

Nato so šli godci na oder, partnerji pa po svoje «partnerice», — ki so bila seveda najlepša dekleta iz vasi, (narodna noša je bila zapovedana in bi si ne bila nobena upala biti drugače oblečena).

Veselo vrvenje, pestrost narodne noše, plesišče, izletniki, ki so radi prihajali iz mesta, to vse je nekako razigrano navdajalo vsakogar. Zastave so plapolale na hišah in na drevju po trgu, otroci so se veselili z igračami, brez katerih na tak dan niso bili nikoli, starci so se solnčili v spominih na mlada leta, ki so oživel pred njimi v istem poštemem rajanju, v istem vselem razpoloženju.

Godba je igrala, prvi so se zavrtili partnerji s svojimi partnericami in ples je bil odprt. Čeprav je bilo plesišče veliko, je bilo vendar premajhno za število plesateljne mladine, pa tudi še kak starejši je zavrtil svojo staro, kakor jo je bil pred leti kot mlado dekle, za katero se mu je morda vnelo srce ravno na vaškem plesu. Pa ni bilo tedaj ne razuzdanosti, ne prevelikega pijačevanja, in tudi dekleta niso bila tako nespametna, da bi bila ob takih prilikah zašla morda v nesrečo, kakor se

to dandanes tolikokrat dogaja po plesih, po gostilnah in po drugih zabavah, kjer ni več pristnega ljudskega duha, ampak le razvneti živci, razbrzdane strasti in zadovoljevanje navadnih živalskih nagonov, ki so nekdanj spavali, dokler je življenje na deželi teklo v mirni strugi, daleč od razburkanega mestnega vrvenja.

Ko je nastopila noč, so zagoreli lampijoni (balončki) in ples se je nadaljeval, malo bolj razigran morda, ali ne razuzdan. Okoli polnoči je pa vse potihnilo, le kak malo vinjen fant je hripavo pel in vriskal po zaljubljenosti.

(Rosandra.)
(Dalje prih.)

Književnost in umetnost

«Rodbinska sreča». Skoro bo stara sedemdeset let ta knjiga, toda še vedno je mladostna in krepka; ne vidi se ji ne ena guba; vsebina in oblika je tako sveža, vse kakor bi se godilo dandanes. Izšla je pač iz peresa mojstra Tolstega.

Govoriti o delih mojstra vseh mojstrov bi bilo prav tako odveč, kakor če bi kdo nosil vodo v morje. Ne moreš pa drugače, nego da se pri čitanju njegovih umotvorov zamisliš v njegovo veličino, da se diviš delom, ki bodo ostala večna in vedno aktualna, pa naj prinese literarna moda še toliko novih struj in potov. Tako je velik v svoji preprostosti, da se čitatelju zdi, da kar čita, ni nič posebnega, da je to vse sam občutil in doživel, mislil in videl, kar je dokaz, da sega Tolstoj v dušo posameznika kakor malokateri pisatelj.

Dasi je Tolstoj preprost in so njegovi stavki znani za značilno kratke, vendar ga ni lahko prevajati. Menda prav zato ne, ker ne moreš v drugem jeziku povedati tako kratko in jedrnat, kakor se more povedati le po ruski, in še posebno Tolstoj.

Prevajanja se je tililo v nas Slovincih veliko ljudi, tudi taki, ki so poznali jezik, iz katerega se prevajali, le površno; nadalje so se prevajali ruski pisatelji po nemških prevodih in je tako bil slovenski prevod dvakrat na izgubi. Nekoč sem pričela čitati slovenski prevod lepega ruskega dela, katero sem čitala malo prej v originalu. Takoj po prvih straneh sem pa ogorčena in ozvolovljena odložila prevod, ki je ležal nerazrezan v knjižnici tako dolgo, da so odrasli otroci in segli po njem, ker žal, ne znajo ruskega.

Večina ljudi si misli, da je prevajanje lahko delo in ne pripisujejo prevodom nobene važnosti. To pa ni res; prevajati dobro, zvesto prevajati, da ostane prevod veren originalu in da je vendar pisan v duhu jezika in naroda, v katerega prevajaš: to ni lahka stvar.

Zašla sem, namesto da bi govorila o delu samem.

Rodbinsko srečo je poslovenil znani kritik Josip Vidmar. Da je segel po tem delu ruskega velikana, kaže njegov fini okus, saj je delo biser, delo za prave literarne gurmane.

Imamo sicer že prevod tega romana iz leta 1889., a ta je zdaj zastarel, ker se je naš jezik razvijal in izpopolnjeval bolj in bolj. Prvi del romana je naravnost očarljiv. Tolstoj je tu segel v deklško dušo ter jo analiziral do podrobnosti, ko se probuja k ljubezni. Prav tako mojstrsko je orisal čustva junaka v romanu, njegov boj med ljubeznijo in razumom.

Čitajoč, živis z njima v Pokrovskem domu na verandi, ko sedita ob večernih urah drug poleg drugega, ljubeče, ne da bi drugemu razodela ljubezen z besedami. In to so njuni najsrečnejši trenotki.

V drugem delu se čustvenemu čitatelju krči srce ob sencih, ki padajo na njuno srečo. Pripovedovanje mojstra Tolstega sega v srce, da je kar težko in bolno ter se ti oči zasolze, dasi ni nikakih tragičnih dogodkov. Oni, ki je sam zmožen vseh takih finih čustev, spremlja z boljo v scuto počasno a stalno umiranje ljubezni, ko izginja od njiu najlepše.

Še le ko se ob koncu pozornost obeh: nje in njega osredotočuje na otroke in preide obojestranska ljubezen nanje, postane čitatelju laglje, dasi mu je žal za onim lepim, kar je izgnilo za vselej.

Našemu ženstvu, ki ljubi lepo knjigo, priporočam Vidmarjev lepi in točni prevod kar najtopleje. Založila ga je Tiskovna zadruga in stane 30 Dinarjev. (M. B.)

«Naš Glas» stopa v četrto leto. V naših kulturnih razmerah ni baš lahko ustvariti družinsko revijo. «Našemu glasu» pa se je to v polni meri posrečilo. Vsebinsko je pester in odgovarja vsem važnejšim potrebam ljudskih plasti. Ne manjka v njem leposlovja, koristnih poučnih člankov, mladinskega in otroškega čtiva ter temeljitih strokovnih razprav. V njem srečamo vse važnejše domače pisatelje, pesnike in kulturne delavce, tako da je list verna slika našega duhovnega življenja.

Z novim letnikom se listu obseg še poveča, naročnina pa zniža na L. 15 za Italijo ter Din. 60 za Jugoslavijo. Našim čitateljem toplo priporočamo tudi ta družinski list. Naroči se na naslov: «Naš glas», Trieste, casella postale 348.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani je izdala za Božič krasno ilustrirano mladinsko knjigo:

Domače in tuje živali. Cena Din. 30.— Zbirka obsega živobojne slike 156 vrst četrveronožnih živali: domačih, zveri in nam tujih tropičnih in severnih živali. Pripravno darilo za deco in tudi primerna knjiga za šolske knjižnice.

REUMATIZEM

trganje, ishias, zbadanje, nevralgijo itd. bode te najuspešnejše zdravili s preizkušenim zdravilom „Antirheumin“, ki se še niti v enem primeru ni izkazal brezuspešnim. **Malokrvnost**, bledico, splošno šibkost, nervoznost, slab tek ozdravi z gotovim uspehom **Feralbrumin**, kateri tudi izredno dobro učinkuje pri slabotnih otrocih. Obe zdravili sta odlikovani v Parizu z zlato kolajno.

Proizvaja in razpošilja po povzelju:

Mr. Ph. A. MRKUŠIČ, lekarnar - KONJIC (Hercegovina)

2 steklenici 80 Din., 3 stekl. 105 Din. - Poština in zavoj franco.

KNJIGARNA-PAPIRNICA-KNJIGOVEZHNICA

J. STOKA d. z om. z. TRST

VIA MILANO ŠTEV. 37.

Ima v zalogi na debelo in drobno vse pisarniške potrebščine za šole, občinske, župne in odvetniške urade, kakor tudi vsakovrstne slovenske knjige, muzikalije, molitvenike itd. — Izvršuje vsakovrstna knjigovezniška dela.

Izvršuje vsakovrstne pečate in tiskovine.

P. n. sodnijam naznanja, da sprejema in izvršuje vezanje zemljejknjižnih in bančnih knjig tudi v uradniških prostorih v mestu in na deželi. — **DELO SOLIDNO.**

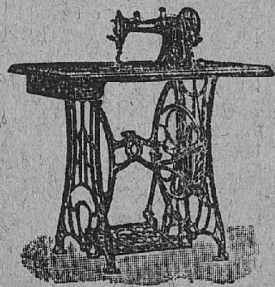
MINKA HORVAT, modistka

LJUBLJANA, Jurčičev trg šte. 2 (poleg Čevljarakaga mostu, prele Lekarna „PRI ZLATEM ORLU“.)

Priporoča cenjenim damam svojo **ново otvorenjo trgovino damskih in dekliških klobukov in slamniov po najnižji ceni.** — Sprejema vsa popravila. — **Žalni klobuki vedno v zalogi,** kakor tudi cvetke, trakovi, peresa ter vse potrebščine za modistke. **Deložirancem po lastni ceni!**

Za obilna naročila se priporoča

MINKA HORVAT.



TELEFON 6-4-2

E. Pecenco, Trst

Via Mada vecchia 3 (za magistratom)

ŠIVALNI, VEZILNI in PLETILNI STROJI

Adler - Neumann - Junker & Ruh
najboljši za družina in obrt.

Brezplačen poskub v vozenju. — Potrebščine za stroje.

..... Poprava. — Napeljava za motoral pogon.

Stara tržaška tverda, ustanovljena leta 1889.

Poština plačana v gotovini

LEKARNA CASTELLANOVICH

Lasnik F. BOLAFFIO

TRST, Via Giuliani 42 (Sv. Jakob) blizu slov. žole

Odlikovane lekarniške specialitete za družinsko uporabo

Velika zaloga vina, žganja in likerjev



Jakob Perhanc

ustanovljena leta 1878

Trst, via Xidias 6, Telef. 2-36

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristan istrski tropisovec, kraški brinovec, in kranjski silivovec. — Lastni izdelki: žumeca vina, kampanjec, žumecni istrski retok, Lucina Crni in druga. — Specialiteta: Jajčji bonjak in Crema maraia ter raznovrstni likerji.

JE ORIGINALNO MAZILO
KIDOPRAVI RADIKALNO
KURJA OČESA
DOBIVA SE V VSEH LEKARNAH



UNDERWOOD

PORTABLE

Neobhodno potreben v vsaki hiši. Najboljši spremitjevalec na polovanju, zelo praktičen v vlakih in na parniku. Opremljen s tipkami za slovensko pisavo. Tehla četritno i. stane polovico navadnega pisalnega stroja, medtem ko izvršuje isto delo. — Zahtevajte ponudbo s ceniki. Plačilne olajšave.

C. A. MOHOVICH, Trst
VIA MAZZINI 17

M. U. dr. D. Sarđoč

specjalist za ustne in zobne bolezni perfekcioniran na dunajski kliniki

ordinira v Trstu

Via M. R. Imbriani št. 16, III. nadstr. (prej Via S. Giovanni)
od 9-12 in od 3-7.

Originalne platnice za „Ženski Svet“

Vezava vseh letnikov „Ženskega Sveta“ po lir 8 vsak letnik.

Mape za priloge posameznih letnikov po lir 3.50.

Knjigarna J. STOKA, d. z o. z., Trst, via Milano 37

Vse one, ki so dale vezati prejšnje letnike „Ž. Sveta“, so naprošene, da ga dvignejo čimprej, ker knjigarna ne more jamčiti za knjige, ki leže mesece in celo leta.